

Cronica dramatică

SAVOY: „SĂRACU GICĂ”, COMEDIE MUZICALĂ DE VASILACHE și CRISTODULO

A fost odată un băiat cu suflet de zahăr, pe care-l chema Firică...

A fost ațădată un băiat cu suflet de zahăr pe care-l chema Cavaler Gândac...

Și, actualmente, există, tot la Teatrul Savoy, un băiat cu suflet de zahăr pe care-l cheamă Gică. Mai precis: Săracu Gică.

Seamănă foarte mult între ei acești băieți de zahăr, și toți trei la un loc seamănă cu Vasilache. E și normal fiindcă Vasilache nu prea se maquillează.

E drept că unul din acești băieți, Cavaler Gândac, a vrut să se arate mai grozav și a încercat să filosofeze pe marginea vieții.

Dar maximele și cugetările extrase din manualele înțelepte sunau în gura Cavalerului Gândac, la fel de ridicole cum cred că ar suna muzica lui Wagner în saxofoanele „băieților” lui Ma. lagamba.

Și orod că și Vasilache și-a dat seama de acest adevăr.

Ca urmare, l-am revăzut la ultima premieră a teatrului Savoy pe Vasilache — botezat de astă dată: Gică — în chip de Firică, sugubăt, ușor îndrăgostit, ușor nefericit, ușor inteligent, iar nu profund îndrăgostit, profund etc. etc., ca buna lui rudă, Cavaler Gândac.

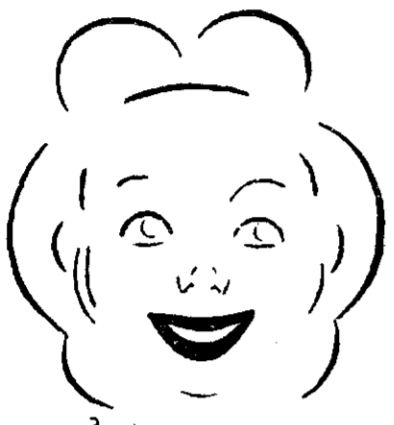
Intorcându-se la predecesorii acestui cum se cade și „Săracu Gică”, ne vom aduce aminte că Firică era compozitor, sau așa ceva, și că domnul Gândac era casier la o bancă, sau așa ceva.

Gică este, mai simplu, băiat de păvălie, sau așa ceva. Și se îndrăgostește domnul Gică de fata

patronului. Prăpăștia dintre ei este, bine înțeles, destul de mare. Fata patronului e fată cu educație, crescută la pension, iar el e doar... Săracu Gică.

Așa dar, cu greu Gică se va putea căsători cu fata patronului.

Dar, fiindcă pe această fată o interpretează doamna Tanti Căpățână care în vâja de toate zilele e măritată cu Gică Vasilache, și fiindcă o situație tristă pe scenă ar putea — toi! toi! să batem în lemn — influența situația reală, domnul Vasilache și — solid dar cu dânsul — domnul Cristodulo au căutat să ducă lucrurile spre un sfârșit fericit

TANTI CĂPĂȚÂNĂ

Și deci Gică, băiat silitor, s'a inseris la academia comercială, pentru ca atunci când va avea o diplomă în buzunar, să poată cere, fără teamă, mâna domnișoarei Tanti.

Dar nici nu mai e nevoie de această diplomă, fiindcă o serie de încercături — semănând lef cu acelea petrecute lui Firică — îl fac pe Gică — în realitate,

cu desăvârșire nevinovat — să apară în ochii domnișoarei Tanti, în chip de mare erou.

Și cum „maril erai” plac la fete, până la urmă domnișoara Tanti se mărită cu domnul Gică.

Asta e povestea... Alături de Gică și de iubita lui mai joacă un rol principal și patronul cârciumei, care seamănă ca două picături de apă cu colonelul din „Firică” iar nu cu gelosul „Jupân Dumitrache” din „O noapte furtunoasă” așa cum, amuzându-mă, am oțet într-o cronică în care Vasilache era acuzat că l-a plagiat pe... Caragiale. Apoi mai apar pe scenă nevasta patronului „coloneasa” din „Firică” și nu — Doamne fereste! — Veta din aceea „noapte furtunoasă”, uenicul prostănac, servitoarea îndrăgostită, tenorul rețos („boxeurul” din „Firică”), un tânăr îndrăgostit de dușica Tanti (aceleași tânăr din „Firică” și „Cavaler Gândac”, ceva mai caricaturizat) etc. etc. etc.

Aceleași personaje din comedie anterioare ale lui Vasilache, apar și în această ultimă farsă, rehimbată fiindu-le doar starea civilă.

Așa că putem spune doar că Vasilache l-a plagiat pe... Vasilache. Și aceasta numai dacă vrem să pronunțăm neapărat a acest cuvânt în cronică noastră.

Iar spectatori s'au distrat la acest „Săracu Gică”, la fel ca și la „Firică”.

Buna dispoziție a publicului a fost provocată și de jocul fără cusur al lui Vasilache.

Trecând cu o dibăcie de maestru pe lângă sarje, Vasilache știe să scoată efecte hilarizante din cele mai simple situații comice, tot așa cum cu un simplu gest, poate indușoa până la lacrimi o întreagă sală de spectatori.

Doamna Tanti Căpățână i-a fost o foarte agreabilă parteneră, dovadă că în sfârșit s'a acomodat perfect cu jocul plin de subtilități al lui Vasilache.

Domnul Aurică Athanasescu a interpretat în rol de maestrul priceput un chip care ușor se preta la sarje.

Lucru pe care nu l-a isbutit domnul Dodu, din cale-afară de sarjat în rolul uenicului prostănac.

Domnul Niculescu-Cadetu, într-o scurță apariție, a fost în nota justă a rolului.

Doamna Lulu Savu, într'un rol deosebit de acela pe care l-a interpretat până acum, a jucat cu mult tact, ducând cu bine până la sfârșit destul de greaua misiune ce i s'a încredințat.

Și deorece comedie muzicale sunt actualmente, la modă, au fost intercalate în cursul piesei câteva melodii inspirate ale maestrului Vasilescu, melodii care nu erau neapărat necesare pentru a bunul mers al farsei, dar care, de asemenea, nu au putut supăra prin prezența lor, pe nimeni.

ION FRUNZETTI

TRAIAN LALESCU

GONG

TREI MII

DESTINUL

de spectacole cu peste 1.600.000 de spectatori a realizat până în prezent teatrul „Muncă și Lumină”.

Cifrele acestea dovedesc mai mult decât orice altă publicitate că în rândul muncitorilor cari își ceru de multă vreme un teatru unde să intre fără sfială și fără brânciul propagandiștilor culturali, s'a iscat un interes pentru care d. Victor Ion Popa, se cuvine, pe bună dreptate, felicitat.

ECRAN

CINEMA SCALA: Nostalgie.

Încă un film documentar german care ne reamintește începuturile actualului războiu și anume, campania din Polonia.

Asistăm la sistemul de persecuție al guvernului polonez contra germanilor emigrați în Polonia cu mult înainte de data când această țară a devenit stat independent.

Scena dramatică impresionantă a spectacolului, ai cărui neri nu sunt cătuși de puțin cruțați.

Paula Wessely, în rolul principal, expune simțăminte misionarilor germani asuprași.

În celelalte roluri Peter Petersen, Atila Hörbiger și Karl Radatz.

Un film care ne reamintește chinurile prin cari trec în fiecare clipă frații noștri din Ardealul cedat. Și ei, nu sunt minoritari.

A. N.

TALENTE TINERE

G. SION
un tânăr element de elită al Teatrului Municipal a dat și de astă dată o dovadă a raror sale calități artistice, interpretând în condiții excelente rolul lui Luz din „Heidelbergul de-ăltădată”.

RECITALUL CONRAD HANSEN

O seară plină de muzică și de superioară realizare instrumentală a fost aceea a recitalului de pian Conrad Hansen. Tânărul maestru a câștigat de sigur dintr'un început chiar pe cei mai exigenți dintre auditorii cunosători prin traducția admirabilă gândită, neîntrerupt de impregnată de interes expresiv, pătrunzătoare, în gingașile geniale ale armonii în profunzimea ei poate ajunsa uneori până la risipire, dar limpezită integral prin interpretare, a sonetului în la bemol de Schubert.

A fost o revelație, prin muzica desvâluită și prin alta pusă, fără expoziție, în serviciul ei.

Un impromptu în la bemol, elzelat în fagade fugării de sunete spulberate dealungul claviaturii, cu dușoia emoționantă a cantilenei desprinse din ultimele lor destrămări, a accentuat impresia unei veritabile afinități cu această muzică, unei măiestrii Schubert-iane, partale la o rară identificare cu specificul și caracteristicile minunante ce o prinde.

MI S'A REPOȘAT:

„Teatrul nu se face așa, cu gulerul închis la gât, cu modestie și sfială” — declară, resemnată, o actriță care își începeu cariera sub cele mai fericele auspicii.

Și totuși... înmămușura femeilor în teatru, continuă spre neînțelegerea celor ce socotesc această „năvală” ca o mare primejdie.

Femeile se lașă tot mai ușor atrase spre scenă de „suspensul” unor semene ale lor cari în locul treptelor urcuș frumos, și folcșă ascensurii cu opriri multe și reperi. Din păcate însă „ascensur” sunt asaltate, dela o vreme, de prea multe concurențele la gloria scenei — sau numai la avantajele ce decurg din exectarea unei proesii care se bucură de atata publicitate.

Bine înțeles că în această „concurență”, femeile sunt obligate să respecte — cu toate argumentele unei lozogenii cât mai ispititoare — cunoscuta lozincă: „Reclama e sufletul comerțului”.

Fiindcă cele ce mai au naivitatea să creadă că și pot împlini ideea ul, folosind onest scara, sunt întâmpinate la prima ușă cu întrebări ca acestea: „Cine îți plătește toaletele?” „Ai un „prețen” bogat?” — sau e povățuită „dezinte esai”, „Ei, fețe, dacă vrei să faci carieră, nu face pe sfânta”.

Va veni vreedată ziua când actrițele să fie scutite de rușinea de a răspunde la aceste întrebări?

Vor avea actrițele acest suprem orgoliu să nu fie seamă de statură și șoptite la ureche? Nu știm...

Dar purificarea moravurilor din culise, nu poate începe decât în ziua când actrițele vor fi mai mândre de misiunea lor, decât de cariera lor.

Și tot atunci va începe și tragerea strategică de pe teren a femeilor cari stinghe esc buna funcționare a teatrului românesc.

S. D.

Dar, marea sonată op. 111 de Beethoven, preludiul fuga și variațiile pentru orgă de Cesar Franck, transmise pentru pian de Conrad Hansen însuș, fan-tasia și barcarola de Chopin, fiecare făurite cu sufletul lor particular de poezie, cu adâncirea adevărată a cuprinsului, a stilului, a cooriturii lor, au putut arăta că nu este cazul să căutăm în Conrad Hansen un specialist în opera lui Schubert, dar un spirit de luminos eclectism, de largi și bogate mișcări, un muzician de admirabil talent, profundă comprelensune și superioară conștiință artistică, cu temperamentul de autentică și generoasă vibrație poetică pe care numai marii interpreți ai muzicii îl primesc în dar.

Un impromptu în la bemol, elzelat în fagade fugării de sunete spulberate dealungul claviaturii, cu dușoia emoționantă a cantilenei desprinse din ultimele lor destrămări, a accentuat impresia unei veritabile afinități cu această muzică, unei măiestrii Schubert-iane, partale la o rară identificare cu specificul și caracteristicile minunante ce o prinde.

Inițiativa alcătuirii unei mari orchestre simfonice și a unei mari grupări corale proprii, a însemnat nu numai o idee fericită adoptată de Marele Stat Major al Armatei, dar și toată frumoasa strădanie trebuțoasă realizării unui vast program de activitate, depusă cu un succes hotărâtor.

Luminoasa misiune patriotică și culturală a acestor organizațiuni, îmbrățișează întregul pământ al României și-a aprins, în melegării desrobite, făclia credinței în forțele sufletești și în țaria națională a neamului, cu înălțătoarea elocință a manifestărilor lor ce-au străbătut până acolo de unde urgia, înfrântă și igoșită de armatele noastre și ale aliaților noștri, căutase zadarnic să întunece și să năruie conștiințele.

Atenul Român a răsunat sub avântarea voinicească a glasurilor atât de frumoase ale marelui cor al Armatei și de armoniile falanșei instrumentale, imblinate sub conducerea fie a căpitanului Dumitru Juncu, fie a sergentului Ion Ticlescu, fiecare din ei cu meritele excepționale de a fi dus la împlinire un repertoriu muzical nu numai neașteptat de vast, dar și de a alege făcută să afle marile ecouri așteptate în suflete cărora vor vorbi.

ROMEO ALEXANDRESCU

TEATRUL IȘEAN

D-na ATHENA MARCOPOL
a dobândit în actuala stagiune un remarcabil succes, interpretând pe scena Teatrului Național din Iași rolul principal în comedia „Femeia îndărătnică” de Shakespeare.

Poezia „duminicală”

(Urmare din pag. I-a)

Ibidem, Comu X, „doctor în abecedar” sau prim-consilier al municipalității din Mizil, duminical datat delicților artei, afirmă cu toată ponderea poziției D-sale în cosmos (cosmosul, lângă numele D-sale se scrie cu literă mică!), precum că al mai al dră' p.e.or român este simpaticul Zozo Z... ale cărui nuduri „pă cinsto” impune interioarele dormitoarelor burgheze.

Au, desigur, cu toții, o concepție duminicală a artei: criteriile tuturor acestor respectabili reprezentanți ai opiniei publice se întenează pe capacitatea de divertisment oferită de spectacolul duminical.

Există plăceri ale iritabilității, (digestive, motrice, vizuale, auditive, olfactice, senzuale, etc.) și există plăceri ale susceptibilității spirituale.

„Duminicalitatea” artei e primejdioasă, în sensul prim, și de dorit în sensul cel de al doilea.

Înțeleasă ca o recompensă de ordin contemplativ, arta — identifiabilă funcțiar cu funcția generică a poeziei — prilejuește lucidități active a spiritului răgazuri de fericiți eclipsă. Preponderența sentimentală a unui singur moment de delectare „duminicală”, oferă spiritului oboșit recreația necesară. Să nu uităm că într-o epocă de ferventă și aplicată muncă de execuție, cerută de poemul său celebru, „La Jeune Parque”, Paul Valéry a intravăzut, într'un moment de relaxare afectivă permisă sieși cu solicitudine duminicală, tot calmul însondabil al magnificei sale „Palme”.

„Patience, patience
„Patience dans l'azur!
„Chaque atome de science
„Est la chance d'un fruit
[muri!..”

Este acesta un splendid exemplu de ceea ce se numește, pentru spiritul lucid și activ, „trândăvie”.

Într'o perioadă de asemenea „trândăvie” duminicală, asemeni păcii zilei celei de a șaptea, și-a întrevăzut Arthur Rimbaud, — poetul sbuciumelor celor mai de necrezut, corârbierul beat al oceanului de contradicții interioare și aspirații involburate, — luminoasa muzică a „Iuminărilor” sale. Tipul poemelor duminicale etc. la un chinuș ca Ion Barbu, de pildă, avea visată în

poema „Timbru” (din „Joc secund):

„Cimpoiul veșted, luncii,
[și fluierul în drum

„Durerea divizată o sună
[necet, mai tare.

„Dar piatra'n rugăciune
[a humoi despuiare

„Și untla i godiă sub cer,
[vor spune — cum?

„Ar trebui un cântec
[încăpător, precum

„Foșnirea mă'șoasă
[a mărlor cu sare

„Sau lauda g.ădnei
[de l.iger, când răsare

„Din coapsa bărbătească,
[a] Evei trunchi de fum!”

ION FRUNZETTI

TRAIAN LALESCU

Abia adus, lăsat pe punte, stăpânul zărilor albastre,
Inconjurat de lume multă, e-așa stângaci și rușinos!
Și lasă aripile albe, cu care spinteca văzduhul,
Pe lângă capul nemișcare, ca pe lopoți s'atârne'n jos.

Așa frumos odinioară cât pare de urât acum,
Cât de stângaci, cât de ridicol e'nmaripatul călător!
Un om cu-o pipă îl lovește pe cioc, silindu-l să fumeze,
Un altul, șchiopătând, imită infirmu-atât de mândru'n zbor.

Astfel poetul e asemeni, regelui norilor ce'nfruntă
Cu picțul lui orice furtună, de vântor își bate joc.
Coboară-l, adu-l între oameni, de stângăcia-i toți vor râde,
Căci aripile-i uriașe-l țin, pe-albatros, în loc.

(Ana Codreanu)
„Floarea Dorurilor” 1907

Ca să se joace une-ori unui marinari
Prind albatroșii, pasări tăcute ale zării,
Care'nsoțesc de aproape, ca niște steaguri mari,
Corăbiile duse de răzvrătirea mării.

Abia lăsați din brațe pe scânduri, sub catarg,
Acestor șoimi puternici ai marelui azur
Încep să te atârne ca un vestmânt prea larg,
Aripile greoaie, din umeri, împrejur.

Înfruntătorul bolții e-acum stângaci și sui
Semeș pân'adineaori, viteazul s'a prostiit,
Glumind un om îi vără în cioc luleaua lui
Ori îl maimușărește cu mersul ismenit.

Asemeni e Poetul cu Prințul dintre nori
Stăpân peste furtună, prăpastie și vânt,
Empiedicat să meargă hult de muritori,
Adânc aripile-i vaste l-aruncă la pământ.

(T. Arghezi)
„Naștunea” 1923

Ca să petrecă, după un obicei al lor,
Corăbierii marii prind albatroși din zbor,
Aceșii giganti ai zării, cu penete de săbii,
Copilăroși în stoturi se țin după corăbii.

Răpit abia din slavă și pus să umble, jos,
Arhanghelul țăr-iei stângaci e și sfios,
Aripile-i atârni și zac și nu-i ajung,
Ca mânelele poale din umeri, unui ciung.

Ce bleg e caraghiosul cereș și ce schilod,
Butjocură de glumă și răs pentru norod!
Un om în plisc luleaua i-o vără și-l îngână,
Impiedicat în străie, cum șchiopătuă pe-o rână.

BAUDELAIRE în

(Urmare din pag. I-a)

Poetul e de-o seamă cu pasărea frumoasă:
Infruntă vijelia și arcul și nu-i pasă,
Dar surghinit cu chiot și singur în restrigă,
Aripa uriașe nu-l lasă să se miște.

(T. Arghezi)
„Revista Fundațiilor Regale” 1938

Ades ca să petreacă, voioșii marinari
Prind albatroșii, pasări gigantice de mare
Cari însoțesc — tovarăși de drum superbi, bizari, —
Corabia ce zboară pe-abisurile-amare.

Dar cum i-aduc matrozi pe-a vasului podele,
Ei, regi atmosferii, devin stângaci și grei;
Aripile lor albe și mari, ca vase grele
Și te târăsc, biesnici, alături de ei.

Ei, sburătorul falnic, acum i-o risipă!
Ei, cel frumos odată ce comic e și hăd!
Un mucalt îi duce la cioc, răsând, o pipă.
Un altul îi mimează hazliu. Cu toții răd.

Poetul e asemeni cu mândrul albatros
Ce'nfruntă brau furtună și-i regen' univers,
Dar erilat aicea din cerul lui frumos,
Giganticele-i aripi, împiedică-al său mers.

(Cornelia Z. Buzdugan)
„Moldova de Jos” 1923

Adesea, marinarii din timp să mai omoare,
Prind albatroși — măreție pasări ale mării —
Care urmează nava în largurile zării,
Nesinchisiți tovarăși peste genuni amare.

Abia zvârliți pe punte monarhi din azur,
Blegi, rușinați își lasă, stârbind indușoare,
Aripile mari, albe, ca niște vase, care,
Târându-se de dânsii, te-atârni împrejur.

E'maripatul drumeș stângaci și fără vlagă!
Mărețul de-adineaori și caraghios și hăd e!
Un marinari cu-o pipă din ciocu-i face șagă
Și, șchiopătând, un altul, de sburător își râde.

In curând va apare
„CNEAZ PESTE FURTUNI”
— versuri —
de LEONIDA SECREȚEANU
în colecția „Universul Literar”

BAUDELAIRE în

(Urmare din pag. I-a)

Poetul e de-o seamă cu pasărea frumoasă:
Ce'nfruntă vijelia și-și râde de arcuș:
Insingurat, pe tină, în huetul multimii,
L-impiedică să meargă aripi-i de-urag.

(Constantin-Stelianu)
„Strada” 1933

Din joacă, marinarii pe bord, din când în când,
Prind albatroși, mari pasări călătorind pe mare,
Care'nsoțesc, tovarăși de drum cu sborul blând,
Corabia pornită pe valurile-amare.

De-abia i-a pus să șadă pe scânduri și-acești regi
Ai cerului albastru, cu gesturi rușinoase,
Aripile lor albe și mari le lasă blegi
Ca niște vase grele s'atârne caraghioase.

Cât e de trist și firav drumețul ai aripi!
Frumos cândva, acum urât e și plăpând!
Unu-i lovește pliscul cu gâtul unei pipe
Și altul fără milă îl strâmbă șchiopătând.

Poetul e asemeni cu prințul vasteri zări,
Ce-și râde de săgeată și prin furtuni aleargă:
Jos pe pământ și printre batjocuri și ocări
Aripile-i imense l-impiedică să meargă.

(Al. A. Philippide)
„Flori Albe din Les Fleurs du Mal”, 1934

Ades pentru-a petrece, matoșii
Iau albatroși — mari sburători de mare —
Ce urmăresc nepăsător cu toții,
Corabia lunecând pe unde-amare.

Și abia le dă drumul pe podele,
Că regii azurului, timizi și grei,
Și-apleacă trist aripile rebelle
Târându-le ca vase, lângă ei.

Priveag înaripaș acum o clipă;
Cât pare de stângaci, urât și comic!
Unul, la plisc, mereu îi duc-o pipă,
Altul imită șchiopătând ironic!

La fel cu prințul norilor ce-și bate
Joc de arcuș și prin furtuni aleargă,

NOTE GERMANE

ANECDOTA

Înseamnă imediat pe grecește. Etimologia caracterizează cum nu se poate mai bine acest gen de artă verbală, căci anecdotele sunt cu atât mai bune cu cât mai proaspăt și mai necunoscut le e conținutul. Ghidul căruia, formal, pădese coliturile logicei omenești obișnuite, apropierea și joacă de cuvinte vehiculând sensuri contradictorii în aparență, tumbă înronce ale spiritului sau și calamburii pur și simplu, anecdotele sînt, în planul graului viu și al prozei, locul epigramei. (Și epigrama, la vîndul ei, e numai epi-gramma, adică inscripție, dacă li cercetăm etimologia și istoria).

Anecdota, ca și epigrama, îndeplinește, în zilele noastre, fie o funcție de comic moralizator, fie de comic în genere. Dai fiind că anecdotele apar, ca ciupercile, în toată marilor evenimente sau în oșumul unor epocae hoăriri, se pînă că spiritul omeneș se epără cu astfel de mijloace împotriva tragicului, care l-ar copleși dacă i s'ar supune dintr-o dată, acceptând inevitabilul. Comicul și humorul sînt, de altfel, singurele noastre posibilități de a hărăzi bietei noastre ființe dramul de superioritate care, deseori, o salvează din situațiile cele mai însuportabile ale vieții.

CA ȘI TRAGICUL

modul comic de a fi al cuiva, — individ sau colectivitate, — constituie una din frontierele sufletului nostru. Ba, s'ar putea risca aserțiunea că tragicul și comicul sînt cele două rădăcini din cari trunchiul ființei noastre își trage sevele cele mai nutritive și certitudinile cele mai întinț resimțite ale vieții.

DELA VORBA DE SPIRIT

și până la comedia cea mai realizată, comicul poate îmbrăca forme literare foarte diverse. Culegere de anecdote în sensul modern al cuvîntului; culegere de întâmplări comice, cum ar fi, înfăptuirea Faceș ale lui Poggio Fiorentino; culegere de schițe comice, cum le-a scris un Avercenco, spre exemplu, sau Ca agiale al nostru, sau americanul Marc Twain; povești sau chiar „germane” comice cum sînt cele ale lui Gogol sau, pentru oțelul de duzină, aventurile marelui hîdăș, imortalizat de Cervantes; — farsă a lui Hans Sachs sau comedie a lui Molière sau Bernhard Shaw, comicul și-a dovedit și în vremurile post clasice vitalitatea afirmată în epoca greco-romană.

ATĂT COMICUL

cât și tragicul caracterizează frepant popoarele aș căror produs este. Din acest punct de vedere s'ar putea scrie o foarte interesantă lucrare de tipologie. Într'un fel reacționează italia-nul, în alt del francezului, cu totul diferit slavul și în felul lor germanul și omul nordic.

Isprăvile lui TEL Eulenspiegel, ale lui Münchhauser ca și isprăvile și pățania lui Max und Moritz cari li au pe Wilhelm Busch de autor, nu se deosebesc, esențial, de comicul care constituie și azi deliciul operei unui Hans Sachs.

UN SCRITOR DE ANECDOTE

germane e și celebrul Wilhelm Schäfer (n. 20 Ianuarie 1868), tipul neamului bonhomme, dară dărz pe pozițiile sufletești ale etnicismului său.

Schäfer a cunoscut tîrziu gloria, cu toată popularitatea de care s'au bucurat, dela început scrierile sale. Abia cel de al treilea Reich i-a dat locul cuvenit în ierarhia valorilor spirituale, deși Wilhelm Schäfer nu a umblat niciodată după recunoașteri zgomotoase și cu toate că niciodată nu s'a lăsat descurajat de conjurația tăcerii cu care au ținut să-l scoată din circulație creatorii

WILHELM SCHÄFER

Germaniei weimariene. Dar nu-vea Wankemanns Ende (Sfârșitul lui Wankemann) o oșacă și tragică analiza a sufletului german ajuns, cu tot cerul italic, și cu tot renumele mondial, — sau poate chiar din cauza acestui cer și a acestui renume, — în conștient cu destinul său nordic din care nu-l mai putu mîntui decăt moartea, — doar această năvedă a sfîntului interesată și lașă atitudine negativă a criticilor pe atunci „sociali”.

„Anecdotele”, în schimb, turnate într-o formă concisă și perfectă, deși dela început populare și dizjuzate în masă, au trebuit să aștepte anul 1934. În acest an însă reapariția lor a fost un triumf. Volumul lui Schäfer deschidea ochilor poporului său un caleidoscop de întâmplări în miezul anecdotic al căror sufletul german își recunoștea virtuțile cele mai pozitive și mai biruitoare în și-vioul vehement al vieții. Și tocmai de astfel de „parabole” avetu nevoie cei ingenunchiați materialmente spre a nu despera. Despre aceste Anecdote vom vorbi cît de curînd.

TRAIAN CHELARIU

Mi-e imposibil să gîndesc, să vorbesc sau să scriu altceva, decăt onice în legătură cu viața și cu moartea. Uneori mi-e greu chiar să înțeleg, cum de a putut fi altădată în altfel și cum m'am putut opri asupra unor pretexte care azi îmi par ridicole de superficiale. Îmi vine atunci să cred că toată această deformare a gîndirii mele de acum, e o răsunare asupra unor idealuri de gîndire, din care altădată îmi făceam un prestigiu, dar care azi au căzut ca un cârd de păsări călătoare oșbite. Privilegiu sau pedeapsă, n'are importanță. Sigur e însă, că împreună cu toți cei ce sînt în vecinătatea morții, sîntem prizonierii gîndului morții. Orice-am face, nu mai putem în altfel. Trebuie să ascultăm neapărat, ceace ne șoptește și ne spune războiul despre viață și moarte. Sau mai exact, ceace ne spunem noi, căci la drept vorbind, războiul nu ne spune nimic, dar ne obligă pe noi să ne spunem. Și cînd ne obligă, ne obligă în așa fel, încăt fiecare își poate spune mult mai multe și mai verificate lucruri, decăt cine știe ce filosof în timp de pace. În timp de pace de altfel, nu se opresc asupra problemei morții, decăt tuberculoșii și filosofii. Oamenii adică incurabili în timp de război nsă, cînd toți sînt într'un fel incurabili, toți filosofează.

Așa bunaoară, în războiul actual, lupă câteva milioane de oameni. Ei bine, aceste câteva milioane de oameni, cu vrere sau fără, nu fac altceva, decăt să filosofeze asupra vieții și morții. Și poate chiar că o fac cu mult mai multă rodnicie, decăt cine știe ce mare teoretician în timp de pace. E drept că soliloquiul lor nu e valabil de-

căt pentru ei, dar însăși e drept că nu e alterat de nici o prejudecătă țarisecă, din cele care, în alte împrejurări, fac să ne acordăm indulgență și favoruri. De acum, compromisul, minciuna victoriată și „raja sălbatcă” a lui Ibsen, atât de frecvente în viața oea de foarte zilele, rămân iremediabil fără aplicare. Căci acum nu mai putem face nici noi concesii vieții și nici viața, nouă. Mai mult: în examenul pe care forțuș ni-l facem și din care am înlăturat și ultima bunăvoință pe care o aveam față de noi înșine, ne privim ca și cînd am fi oțel sau alții. Sîntem adică în poziția paradoxală de a privi și considera obiectiv, lucruri cu totul personale și subiective. E normal atunci, să ne facem ca la o judecătă de apoi, confesii, pe care altă dată, le ascundeam cu abilitate și înfaturare. Și e tot atât de normal, ca aceste confesii, să ne facă să repudiem trecutul, ca pe o contraveniență rușinoasă a gîndirii.

Oamenii războiului știn și simt toate astea și uneori le spun chiar. De aceea, nu mă miră deloc, că întâmplarea a făcut să am dovada acestei poziții contradictorii chiar în scris și încă delă un necunoscut.

Era într-o dimineață de August și rușii fuseseră respinși 3 km. Înaintînd spre noua poziție, găsesc la un post de comandă părăsit, într'un porthart cu mult mai multă rodnicie, decăt cine știe ce mare teoretician soliloquiul lor nu e valabil de-

Pe ape, trec sicriile, Cînd cade liniștea în comă; Din zădri, apar scălfie Ce-aduc Corabia-fantomă...

Cu beznă-i sunt catargele! Năluca navei trece sumbră În tristele și larghele Regale — țări cu mări de umbră...

Dînd glas naufragiașilor, Furtuna toance dor și chin: Suspirul inecărilor Din vastul cîmăur marin...

Trosnește trupul navelor Cînd vîntul își îmbrăce spinii: E sufletul epavelor Pe ca-e-l seceră rechini...

ALEXANDRU BILCIURESCU

Carnet de războiu

terist. Le-am luat și am pornit mai departe. Cînd am avut mai apoi răgazul să descifrez carnetul, am putut constata că prezenta o curioasă coincidență, care era o confirmare scrisă a tuturor prezumțiilor mele. Din păcate, din cauza ploii care-l udase și care-l făcuse pe alocuri ilizibil, nu l-am putut descifra în întregime. Acolo însă unde se putea citi, am citit cu satisfacția unei prețioase confirmări anonime:

„Războiul însă mi-a sdrun-cinat și mi-a contrariat nu numai felul meu de a gîndi de pînă acum, ci însuși contactul meu și relațiile mele cu viața. De altfel, mi-am notat și îmi notez toate aceste observații, tocmai pentru a avea mai tîrziu o mărturie scrisă, a în ideile gîndirii mele de pînă acum. Căci, la drept vorbind, e vorba de două individualități distincte. Eul meu istoric se împarte în două: cel de pînă cînd am ajuns pe front și cel de cînd sînt pe front, în război. E la mijloc un avatar curios spre rușinea mea, dar așa e: înainte de a veni aci, urdeam sînt acum, epuizase toate argumentele care alimențeau impulsul vital al fiecăruia. Trăiam vagabond și fără pretenții, într'un perfect raport de indiferență. Planurile pe care le făceam altădată, căzuseră. Se întâmplase să înlănesc împrejurări nefavorabile și inerții. Cred însă, că tot eu eram mai de vîină și că ineria mea le întrecea pe toate. Acum, parcă îmi vine să compătinesc eu, meu de atunci, mai ales cînd îmi amintesc un fel de beție de supraemăție la care visam. Dar stabilirea acestor circumstanțe, are prea puțină importanță. Fapt sigur este, că înainte de a intra în război, totul fiind la fel de fără importanță, trăiam numai în virtutea unei inerii biologice.

Într-o ocazire zi însă, a trebuit să pornesc spre front. Năme mai simpu decăt să-i rezolve soarta problema existenței. Este comortul tuturor leacurilor. Nu-mai că, cu prima buucă, ură de tun, totul se schimba ca la o înșucăție de baghetă magică. Acastă pumă bubucă, în marșul noului meu avatar. Căci exact, cu această primă amenințare reală a morții, toată epistemologia mea de pînă-acum, primii radicale schimbări.

În isorta filosofiei, asemenea schimbări sînt provocate de apariția unei aguri preeminente de gînditor care răstoarnă și uneori revoluționează toată gîndirea de pînă la el. În viața și gîndirea mea, agenul provocator al acestei răsunări, a fost speurul morții.

La început, n'a fost o griică propriu zisă. Dealtef așa gîndi-dacă așa spune asta și pentru mai tîrziu. Dar, cum nu-mi pusesem niciodată pînă acum o problemă morții, înocui cu inecul, simțeam că pot regreta. Ori, asta era considerabil pentru ca să nu reproșez cu răutate, eu-mi meu de pînă atunci:

— Ehe, tinere blazat, unde și s'a reușit indiferența ta sublimă?...

Dar tîmărul blazat, simțind de sigur că moartea nu mai e doar

un desen simbolic al unui schelet cu coasă, ci o prezență imediată, care amenință de orbunde și ori cînd, se ghemuiea cine știe unde și dispărea încetul cu încetul, ca un calang naufragiat.

De ce toată această schimbare, n'ași și să răspund, deși ulterior am găsit juste fel de fel de soluțione. Un lucru e certitudine pentru mine: amenințarea morții, modică criteriile de valori care și împune o sinceritate față de tine însuși, pe care n'o poți avea în altfel. Pentru acest motiv de altfel, am făcut aceste notări. Dacă pînă la sfârșit voi scăpa din război, va trebui să-mi amintesc că pe front, am fost obișnuit printre altele și la o corectitudine a gîndirii...

Mai departe, rîndurile nu mai erau lizibile în întregime. Ploaia șterse multe din ele. Nici nu era nevoie de altfel de mai mult. Înțelesesem, că cel ce scrisese rîndurile de mai sus, suferise așel șoc al gîndirii, care, în război, te obligă la o impresionantă sinceritate.

Nu m'am putut opri însă să nu zămbesc și zămbind, așa zisul lui „avatar”, m'a dus cu gîndul către o veche poveste pe care am învățat-o cîndva, în cursul primăriei. Era vorba în poveste, după câte îmi mai amintesc, de o mamă tare sărmană care avea mulți copii și unii dintre ei, bolnavi. În necazul ei de zi și în suferințele ei, a invocat la un moment dat, moartea, pentru atăți copii pe care n'avea cu ce-i hrăni. Și povestea spunea că moartea, îngușoasă, a apărut și a înnebă-o pe care din copiii i-l dă. Mama a stat pe gînduri, s'a uitat la fiecare, s'a oprit și asupra celor bolnavi și slabi și pînă la sfârșit nu s'a îndurat de nici unul din ei.

Povestea spune că ea s'a gîndit. Eu cred că nu s'a gîndit deloc. Niciodată n'am dat mai multă dreptate rîndurilor pe care le-am trimis mai de mult prietenului Axente în legătură cu vidurile de existență, ca acum în război. Îmi amintesc că acum cățiva ani, scriam de undeva de departe, că în viața oricui, sînt faze în care prezența e dăduată pînă la absență și în care esențialitatea e ștearsă pînă la aparență. Vedeam atunci cu melancolie, cum în viața fiecăruia, între două momente de excelență, între două momente reprezentative la care a luat parte într'atît tot maximul nostru de prezență, că nu mai putem fi solenți și nici un fel, intervine ca o replică dură, o perioadă de timp și de existență în care fînd țșor disponibil la orice, prezența ne e ștearsă, figurantă, lădă. Numeam atunci această oțză a prezenței și esențialității care atacă prest-

Totuși, cu toate astea, eu nu mă pot opri să mă întreb în locul celor mulți care s'au parte la război, care e beneficiul pe care li câștigă prin perspectiva morții și că de creatoare reușește să fie pentru ei, tovarășia de fiicare elpă, a morții. Aș putea să-mi amintesc că pretextul a fost demonstrat cu prisosință, dar izolat, de oamenii mari. Majoritatea gloriilor însă, au resimțit moartea în altfel decăt toți cei ce lupă. Moartea a lăsat în mai toate gloriile, un regret prelung, pentru un sfârșit, care ori cîd de îndepărtat ar fi, e prematur. Meditațiile lor s'au învățit în jurul acestui pretext, ca în jurul unui p'ivot. Și toate, transformate într-o revoltă resemnată plină de lirism, nu sînt decăt un fel de a comenta mitul adamice.

Cu totul altul este însă cazul celor mulți, a celor care lupă. Aceștia nu s'au gîndit niciodată și nici nu se gîndesc, la moștenirea pe care ne-a lăsat-o Adam. Au acceptat de mult această succesiune și n'o mai discută. Ei nu discută de altfel în nici un fel. Ei simt. Și sînt anume că pot muri. De multe ori, mor. Uneori însă scapă. Dar și atunci nu mai sînt ca mai înainte: au vizut moartea. Și au văzut-o amenințându-mi prematur ca ori cînd, dacă vre-o moarte poate fi cîndva neprematură.

Ei bine, ce-au căștigat ei din acest contact, din această vecinătate cu moartea? Aparent, nimic, ba chiar s'ar putea spune, au pierdut. În realitate însă, le rămăne ceva de neuitat. Le rămăne amintirea, amintirile întregului acest timp. Este și acesta, ori cîd ar părea de ciudat, un câștig. Căci nu orice întâmplare a vieții e o amintire. Nu despre orice ne amintim, ci numai despre ceva la care am participat cu întreaga ființă. Ne amintim adică, numai evenimentele. Ori, orice întâmplare în război, este un eveniment. Și orice eveniment, este un act creator în fapt.

CONSTANTIN-STELIAN

Am gîndit întodeauna că soluțiile marilor drame ale vieții sînt un auzurcut personal, pe care nu-l putem transmite și pe care alții nu-l pot folosi, decăt cel mult, în parte. Așa cum nu poate muri de pildă cineva în locul meu, nu-mi poate folosi n'el răspunsurile întrebărilor mele. E o lege a firii ea, pentru că și pentru că, să se spuse de fiicare în parte, cu o valabilitate care nu va reuși niciodată să se obțesească.

Totuși, cu toate astea, eu nu mă pot opri să mă întreb în locul celor mulți care s'au parte la război, care e beneficiul pe care li câștigă prin perspectiva morții și că de creatoare reușește să fie pentru ei, tovarășia de fiicare elpă, a morții. Aș putea să-mi amintesc că pretextul a fost demonstrat cu prisosință, dar izolat, de oamenii mari. Majoritatea gloriilor însă, au resimțit moartea în altfel decăt toți cei ce lupă. Moartea a lăsat în mai toate gloriile, un regret prelung, pentru un sfârșit, care ori cîd de îndepărtat ar fi, e prematur. Meditațiile lor s'au învățit în jurul acestui pretext, ca în jurul unui p'ivot. Și toate, transformate într-o revoltă resemnată plină de lirism, nu sînt decăt un fel de a comenta mitul adamice.

Cu totul altul este însă cazul celor mulți, a celor care lupă. Aceștia nu s'au gîndit niciodată și nici nu se gîndesc, la moștenirea pe care ne-a lăsat-o Adam. Au acceptat de mult această succesiune și n'o mai discută. Ei nu discută de altfel în nici un fel. Ei simt. Și sînt anume că pot muri. De multe ori, mor. Uneori însă scapă. Dar și atunci nu mai sînt ca mai înainte: au vizut moartea. Și au văzut-o amenințându-mi prematur ca ori cînd, dacă vre-o moarte poate fi cîndva neprematură.

Ei bine, ce-au căștigat ei din acest contact, din această vecinătate cu moartea? Aparent, nimic, ba chiar s'ar putea spune, au pierdut. În realitate însă, le rămăne ceva de neuitat. Le rămăne amintirea, amintirile întregului acest timp. Este și acesta, ori cîd ar părea de ciudat, un câștig. Căci nu orice întâmplare a vieții e o amintire. Nu despre orice ne amintim, ci numai despre ceva la care am participat cu întreaga ființă. Ne amintim adică, numai evenimentele. Ori, orice întâmplare în război, este un eveniment. Și orice eveniment, este un act creator în fapt.

Lață deci, cum fără să vrea, cel ce e în război, determinînd într'un fel sau altul, într-o măsură mai mică sau mai mare, evenimentele, își creează amintiri și prin asta e un creator.

Creдем că nu mai spunem nimic nouate cînd afirmăm că poezii ca d-nii Tudor Arghezi și G. Bacovia, apoi, N. Davidescu și I. M. Rașon au fost profund influențați fie direct, fie indirect, de poezii franceze. În acest sens, asupra celor două dintăi, d. Vladimir Streinu ne-a oferit prețioase escuri, în ale d-săde Pagini de Critică Literară. Dar înlănim unii poezii unorii, în care Baudelaire este chiar imitat pînă într'unu procedee întime ale materialului și tehnicele sale. Revistele apărute timp de două-trei decenii înaintea războiului de întregire a Neamului abundă în asemenea exemple.

Alții, dintre poezii noștri li închină și ode. („Baudelaire” de Al. Vișianu, Versuri și Proză I. 12-13 anul 1913; Octavian Goga, Din Larg etc.).

Aceste motive numai schițate dau cu prisosință posibilitatea de-a se întrevădea rolul jucat de Charles Baudelaire în poezia românească și legitimează în același timp încă odată mai mult prezentarea completă a Florilor Răului în graiul nostru.

Interpretarea ne va apare astfel drept străduință prin care unii talmăcitori merg pînă acolo să sacrifice chiar conținutul noțional pentru a-l re-crea fie cu o imagine sau o expresie adecvată ideii inițiale, fie prin sugestia muzicală de ritm. Că unii trec dincolo de cal, abuzînd de această latitudine a talmăcaciului, precum alții ajung la servilism față de original, sînt concluzii ce se desprind dela sine.

Poetul e ca prințul ce norii cărmuește; Sîdănd arcașul, n'are prin vieții popos; Dar exilat în lumea ce'n juru-i hăduiește, De uriașe aripi nu poate face-un pas.

Poetul e ca prințul ce norii cărmuește; Sîdănd arcașul, n'are prin vieții popos; Dar exilat în lumea ce'n juru-i hăduiește, De uriașe aripi nu poate face-un pas.

Poetul e ca prințul ce norii cărmuește; Sîdănd arcașul, n'are prin vieții popos; Dar exilat în lumea ce'n juru-i hăduiește, De uriașe aripi nu poate face-un pas.

Poetul e ca prințul ce norii cărmuește; Sîdănd arcașul, n'are prin vieții popos; Dar exilat în lumea ce'n juru-i hăduiește, De uriașe aripi nu poate face-un pas.

STELIAN TECUCIANU

Corabia-fantomă

Lui I. Gr. Periețeanu

Pornesc în larg furturnile
Și'n noaptea grea se răsvătesc...
Pier stelele'n genunie
Ce-și cașcă șiub un hău drăcesc...

Pe ape, trec sicriile,
Cînd cade liniștea în comă;
Din zădri, apar scălfie
Ce-aduc Corabia-fantomă...

Cu beznă-i sunt catargele!
Năluca navei trece sumbră
În tristele și larghele
Regale — țări cu mări de umbră...

Sîrigoii marinarilor,
În spre-al neanurilor port,
Teș cămăciul corărilor
Și răd cu capele de mori!

Dînd glas naufragiașilor,
Furtuna toance dor și chin:
Suspirul inecărilor
Din vastul cîmăur marin...

Trosnește trupul navelor
Cînd vîntul își îmbrăce spinii:
E sufletul epavelor
Pe ca-e-l seceră rechini...

...Și'n mijlocul noiamului
De piedici grele, valuri crunte,
Scheletul căpitanului
Conduce vasul, de pe punte...

Poezia Românească

Poetul singur pe pămînt, se sbate,
Mărețe-aripi l'impiedică să meargă.

(Ion Foșeneanu)

„In Sus”, 1934

Adesea marinarii un joc îndătează
Cînd pe-albatroși pun mîna. Sînt pasări mari de mare
Tovarășii leueși care pe drumul lor urmează
Corabia ce-alunecă peste genuni amare...

Abia-i slobod pe scînduri și ei ce urcă falnic,
Dormind pe-azur, acuma stîngaci și caraghioși,
Perechi de aripi albe și lungi își lasă jalnic
Ca vâsle trăgănațe alături de matroși...

Nedumerit, nevolnic drumețul care zboară,
Frumos odinioară, ce slăt e și rebel!
Il scot din fire unii cu fumul din țigară,
Măimățîrîndu-l alții tot șchioapătă de ei.

Așa-i poetul, rege care'nfrăiț cu norii,
S'ajine'n vieție, de care își bat joc,
Dar exilat pe glie li hue muritorii,
Giganticele-i aripi țin mersul lui în loc.

(G. Murnu)

„Revista Fundațiilor Regale, 1937

Adesea, ca o glumă ușoară, echipajul
A prins pe albatroși, largi zburători de mare,
Ce urmăresc, ca leueși tovarășii, pe silajul
Ei, nava lunecînd pe-adîncurile-amare.

Abia i-au pus pe scînduri, ajunsii acum o pradă,
Și-acești regi din văzduhuri, acum stîngaci, mișei,
Își lasă mizerabil aripile să cadă,
Ca mari lopeți lăstate alături de ei.

Stîngaci se mai arată cel ce trecea zburînd:
Frumosul de odată e-urât și caraghios;
Vezi unul cum luleau pe piscu-i o arată
Și altul cum imită infirmul șchioapătînd.

Asemenea-i poetul cu-acest domn printre nori,
Ce căută furtuna și de arcași nu-i pasă:

Ca surghiumit în țernă, hult de trecători,
Aripile uriașe să meargăci nu-l lasă.

(N. Iorga)

„Cuget Clar”, 1938

Ades, să treacă vremea, corăbierii'n larguri
Prind albatroși, mari pasări ce mările'nfruntînd,
Așin din urmă, trădători tovarășii de catarguri,
Corabia pe-amare genuni alunecînd.

Abia aduși pe puntea de scînduri fără zare,
Ei, regii bolții-albastre s'au rușinat stîngaci,
Și largile-aripi albe le cad de'ndurerare
Ca două vâsle'n lături trădîndu-le buimaci.

Drumețul cu-aripi, șubred și strămb, privește'naltul!
El, slutul și bazilul, ce strălucit era!
Cu-o pipă unul ciocul li sacăie și-un altul
C'un șchioapăt își rade de ciungul ce sbura!

Poetul e ca prințul ce norii cărmuește;
Sîdănd arcașul, n'are prin vieții popos;
Dar exilat în lumea ce'n juru-i hăduiește,
De uriașe aripi nu poate face-un pas.

(Șerban Băscovici)

„Florile Răului”, 1940

Precum vedem, în aceste talmăciri, înlănim tot atâtea chipuri de a talmăci — după noi, de-a interpreta. Căci ce poate fi altfel decăt interpretare națională redarea cuvîntului francez prin cuvinte românești, care, uneori, sînt cu totul altceva decăt ceace înseamnă în vorbirea curentă? Dacă unor poezii mai puțin cunoscuți și de o valoare mai redusă nu le poți pune la îndoială posesiunea limbii franceze sau, cel puțin a cuvîntului în chestiune, tocmai din posibilitatea oricui de-a avea la îndemînă un dicționar francez-român, cu atât mai puțin ne vom indoii de scriitorii ca P. Cerna, T. Arghezi, Al. Philippide sau N. Iorga, a căror familiaritate pentru limba lui Voltaire este notorie.

Interpretarea ne va apare astfel drept străduință prin care unii talmăcitori merg pînă acolo să sacrifice chiar conținutul noțional pentru a-l re-crea fie cu o imagine sau o expresie adecvată ideii inițiale, fie prin sugestia muzicală de ritm. Că unii trec dincolo de cal, abuzînd de această latitudine a talmăcaciului, precum alții ajung la servilism față de original, sînt concluzii ce se desprind dela sine.

CONSTANTIN-STELIAN

Câte ceva și despre Japonezi..

de ELF. ED. SAULESCU

Acum când Japonezul și-a scos de pe cap pălăria maro de paie, rotundă de o jumătate de metru, ce-l apără de ploaie și de arșița soarelui, și și-a îndesat coiful, sădășese pe urechi, acum când în lungul și în lăutul Oceanului Pacific plutesc pe lângă sigură toate vapoarele japoneze pe care tătura steagului lor: „o crisantemă de aur cu 16 frunze”, astăzi când soldatul japonez, de dragul țării lui a încetat să se mai gândească la soția lui pe care o cheamă poate Floare de Lotus, Floare de Cires, Floare de Vișin și care gospodărește urdeva cu copilul legat în spate, e nimerit să aflăm ceva mai mult de ei, decât ce am știut până acum.

Nu seamănă în nimic cu noi. O complexă deosebire în felul de trai, în moravuri, în obiceiuri, în credință. Multe din obiceiurile lor ne-ar sta frumos să le adoptăm, dar multe ne-ar revolta, cum de exemplu felul lor de a se ruga: intră în Templu, popular cu chipuri de zei, trăgând de un cîșot dela poarta Templului. E mijlocul prin care se anunță Divinității, apoi bate din palme și și rostește rugăciunea frecându-și mâinile una de alta; omul simplu, dorind să cunoască rezultatul intervenției sale pe lângă Zeitate, își scrie dorința pe o bucăciță de hârtie, o mes-tocă în gură și apoi o sculpă pe imaginea Zeității împorțate. Dacă rămâne lipsită, înseamnă că rugăciunea se împlinște.

Cum nimeni nu se învrednicește să spele statueta Zeului, ochii, nasul și gura lui dispăr sub aceste răbubele ce se lipesc unele de altele.

Cu un astfel de răspuns primit din partea Zeului, se reîntoarce mulțumit la casa lui, atât de asemănătoare cu casa vecinului. Toate casele japoneze se construiesc din lemn, și se acopere cu șindrii, pale ori țigle. Sunt joase și aproape a la fel, fabricându-se în serie. Locuințele celor bogați sunt însă mai mari și desigur fabricate dintr-un lemn mai bun. Fiecare de lemn, rezistă mai bine desigur cu-

tural; dealtfel, sunt născuți artiști și dacă ar fi să crețeze cineva de aproape arta japoneză, trebuie să pătrundă foarte adânc în vechimea mililor de ani. În secolul care a precedat era creștină, a existat o artă înrădănită în fel oarecare preistorică. În secolul al V-lea și secolul al VI-lea din era noastră, împăratul japonez chema la curtea sa lucrători coreeni care importă cele dintâi elemente ale tehnicii chinzești; intervine astfel o directă influență în arta Chinei antice; o acțiune tot atât de decisivă a avut-o India prin Budism și vechia Persiei prin relațiile comerciale. E ușor de constatat influența chinzească în bronzuri, în stofe și mai ales în sculpturi, ca de exemplu admirabila figură a protelui din sec. VII păstrată la Nara, egală cu cele mai frumoase opere de artă egipteană arcaică; stilul indo-cambodgian apare în picturile budiste și în obiectele religioase; iar ceramica japoneză derivă din oările coreene.

Începând din secolul al VII-lea aceste diverse elemente s'au confundat într-o unitate unde este ușor de deosebit esența personalității japoneze.

Diferențele influențe au creat o artă de o profundă intensitate expresivă, o artă infinit de variată, cea mai prețioasă și cea mai estetică din câte a produs omenirea după Grecia; cea mai originală și mai rațională care s'a manifestat în cursul civilizației odată cu aceea a Egiptului antic, a Orientului Musulman și al Evului Mediu în timpuri gotice. Nici o altă formă de artă n'a fost în legătură mai intimă, mai directă și mai potrivită cu clima, moravurile și nevoile țării; este imaginea sintetică a poporului japonez, primii decoratori ai lumii. Toată explicațiunea estetică, lor se găsește în subordonarea constantă și imediată a artei la obiceiurile naționale, la înfrumusețarea moravurilor, la recrearea ochilor.

Epoca dintre secolul al VIII-lea la al X-lea are o artă imprimată de un puternic caracte-

păciță dină de bambus — toate în mișcare măsurate după regulile prescrise. Ceașca o ja cu multă evlavie, ca pe un vas sfânt și o oferă înclinându-se adânc. Oaspețele o primește cu aceeași plecăciune, mulțumindu-i.

Ceaiul se bea din 3 sorb-turi — punându-se gura de fiecare dată pe altă parte a ceștii. Gheșele sunt flințe de mare atracție pentru japonezi ca și pentru străini, pentru că sunt cu mult mai cochete îmbrăcate decât toate celelalte japoneze. Ele poartă acele kimonouri minunate brodate în aur și argint, legate în spate cu acele funde impresionante ca mărime și care formează podoaba cea mai însemnată a costumului, confecționat din cele mai fine țesături de mătase pictate sau brodate. Măncăcile sunt văzute cu buzur-nare în care păstrează băteștele de hârtie pe care le aruncă după întrebuințare.

Celelalte japoneze poartă kimonouri mai simple. Încălțămîntea pentru unele și altele se compune din sandale de paie în casă și de lemn pe străzi, sandale ce nu dau deloc femeilor un mers grațios, fiind nevoite să îndrepte picioarele înăuntru pentru a ține încălțămîntea bine fixată; noi spunem așa, dar Japonzii consideră indecent mersul femeilor europene.

Cu tot misticismul lor și gravitatea obiceiurilor, să nu ne închipuim că poporul japonez e ursuz. Dimpotrivă, e dornic de petreceri; de mici vizitează teatrele, care ocupă cartiere întregi. Se joacă de dimineață până seara, reprezentându-se dansuri de flori și piese cu subiecte luate din Istoria japoneză sau din legendă. Femeile n'aveau voie să joace pe scenă, rolurile lor erau împlinite de bărbați; astăzi, în schimb, femeia joacă și rolurile de bărbat. Teatrul fiind o distracție pentru marea majoritate, femeile vin cu copiii cei mici legați pe spate — astfel încă acolo nu poate domni liniștea din teatrele noastre europene. Scena fiind rotativă, în timp ce pe o parte se joacă, pe cealaltă se pregătește tabloul următor, astfel încât spectatorul aude de multe ori ciocăniturile lucrătorilor. Aceasta însă îl supără tot atât de puțin ca și siluetele travestite în negru care apar pe scenă, fie pentru a aranja câte ceva la costumul actorilor, fie pentru a aduce lucrurile trebuincioase, sau pentru a sufla. Japonezul obișnuit din copilărie să le considere ca inexistente, nici nu le mai bagă în seamă.

Peerice sunt dansurile florilor executate de „gheșe”. Fetița care-și alege profesiunea de „gheșă” e instruită, încă de la vârsta de 7 ani, în dans și muzică de o gheșă mai bătrână. Dansatoarele sunt în vârstă de 12—16 ani; după această vârstă renunță la dans, pentru a acompania pe cele tinere prin cântec și muzică.

Desigur, ele sunt tot ce poate fi mai opus „soților” care nici nu dansează, nici nu se erază publicului în orice oră din zi. Pentru aceste prezentări, sunt ore și circumstanțe anumite.

Alegerea soției e lăsată pe seama părinților, pentru care fiii au un cult. Tinerii se pot vedea înainte de căsătorie însă fără a-și vorbi. De se potrivește în sentimente sau nu, n'are importanță; părinții n'au în vedere decât averea și starea socială care trebuie să corespundă. Manifestări de afecțiune și sărutul nu se obișnuiesc. Mireasa își părăsește casa părintească îmbrăcată în alb — culoarea doliului — ceace înseamnă că a murit pentru ai săi și că nu-și va părăsi casa soțului decât ca moartă. Sosită în casa părinților soțului său — unde va locui deacum înainte — scoate rochia albă și se îmbracă cu o rochie dăruită de soț.

Formalitatea căsătoriei e simplă, nu există căsătorie civilă sau religioasă; se mărginesc să facă cunoscut autorității că fata s'a mutat din casa părintească în aceea a soțului. Înainte, femeia considera căsătoria ca o hotărâre a soartei și nici prin mîntă nu-i trecea să se plîngă de o căsnicie nefericită — căci nu legătura cu soțul era scopul principal, ci gospodăria acestuia, nașterea și îngrijirea copiilor.

După doctrina filosofului chinez Confucius, femeia are succesiv, trei îndatoriri de împlini: 1) Ascultare către părinți, 2) către soț, 3) iar după moartea acestuia către fiul cel mai mare care rămâne capul familiei. Astăzi, educația modernă a fetelor a înălturat în parte unele din prejudecăți; ele primesc o cultură solidă științifică și iau parte la exercițiile sportive.

Pronumele lor e nume de flori: Floare de Lotus, de Cires, etc. Femeia își poartă copilul legat pe spate; e legat cu atăa îndemănare și siguranță, încât mîinile îi rămân libere pentru muncile cele mai grele.

Femeia japoneză cu statura ei mică, deschizătura ochilor în formă de migdală de un negru strălucitor și sprâncenele oblice, e pentru Japonez idealul de frumusețe feminin.

Dacă Japonezul nu ni se pare bărbat frumos, are în schimb o expresie de inteligență care nu e rară la acest popor. Mîntea lor ascuțită și priceperea lor vie este apreciată de toți cunoscătorii. Copiii sunt foarte draguți în kimonourile lor diferite colorate cu fundele mari în care sburdă toată ziua pe străzi. Nici cel micșit nu rămâne acasă; ia parte la jocuri, inghemuit pe spinarea vreunui copil mare, care se joacă și sare fără să-l pese de căpșorul fraged care se leagă încoace și încolo. Străinii care trecese vremea mai îndelungată în Japonia sunt cu deosebire impresionată de ceremonie ce are loc cu ocazia aniversării băieților și fetelor japoneze. Prin aniversare nu se înțelege ziua nașterii, ci toți băieții sarbează în comun ziua a 5-a din luna e 5-a, iar fetele ziua a 3-a din luna a 3-a.

La serbarea băieților se împodobește odaia de primire „Tokonoma” cu steaguri, arme vechi, figuri de eroi din timpuri preistorice, iar la exteriorul caselor care au băieți, se atarnă de câte un catant un crap mare de hârtie, gol înăuntru și cu gura deschisă. La bătaia vântului, crapul se umflă și se leagă. Acest pește se bucură de renumea că din cauza agilității și persistenței sale, înnoată contra curenților apei și peste cataracte — deaceia îl prezintă băieților ca un simbol al puterii de viață și al tenacității.

Pentru fete se face un aranjament deosebit

de frumos în Tokonoma. Pe o schelă în formă de scară se așează păpuși care reprezintă pe împărat, împărăteasa sau întreaga suita în costumele vechi japoneze și în ordinea rangului.

Se expun și servicii de ceai, obiecte de toaletă și bucatărie, mici, ca pentru odă de păpuși. Fetele se vizitează reciproc, se tratează cu prăjituri de orez și „Sake”, vin de orez și admiră aranjamentele de care nu se folosesc la joc, deoarece de multe ori prezintă o valoare foarte mare și se moștinesc din mamă în fiică. Sensul acestei serbări este probabil pentru a obișnui fetele încă de mici cu sutele de instrucțiuni ce trebuie să le observe femeia japoneză la primirea moșafiriului, servitului mîncării și mai ales al ceaiului.

Singurul mijloc de transport a fost până în timpurile recente trăsurica cu un singur loc, trasă de un om. Se numește Riksa. Oamenii trag foarte repede, încât o plimbată cu Riksa e tot ce poate fi mai poetic spre seară când se lasă întunericul și nu ai altă lumină decât lămpioanele, de pe oștele trăsurilor. E o liniște completă, căci nu te supără nici șgomot de roți, nici nechezat de cai. Ușile sunt trase, iar prin geamurile de hârtie se văd siluetele locatarilor care se pregătesc de culcare.

Japonezii nu întrebuințează animale la muncă — nu se ocupă de creșterea vitelor. Laptele și produsele lui le-au cunoscut de-abia la venirea europenilor, însă nu s'a introdus în bucatăria omului sărac.

Zna, e mare animație pe străzi. Negustorii ambulanți, cutreeră orașul anunțându-se din depărtare — fiecare cu strigătul său special, ca la noi. Sunt vânzătorii de pește, legume, fructe, meci, raci. Carne nu prea se mănâncă, fiind interzisă de religia budistă, însă fiind nevoe de piele pentru echipamentul călărețului, se tăia vita, călcând astfel porunca budismului, dar nu e mai puțin adevărat că în asul de condiții, meseria de tăbăcar și măceșar devinse meseria „oropșiilor”. Tot între oropși se socotesc și călăii și gromarii.

Ca ocupație mai e îndeletnicirea specia de curățitori de pipe, căci atât bărbații cât și femeile, tineri și bătrani fumează foarte mult și pipele fiind mici, trebuie desfundate des. Vânzătorii de juării, meseriași și profesioniștii adună în jurul lor de cumpărători prin fluerat sau alte strigăte caracteristice.

Comerțul lor e foarte dezvoltat. Japonezii imită azi toate măriturile europene și americane, înlocuindu-le din cauza prețurilor mici. Clima înlesnește Japonezului o cultură intensă de orez, cereale, legume, fructe, tutun, trestie de zahăr și mai ales ceai.

Pe lângă agricultură, a luat o mare extindere și industria, mai ales în domeniul țesăturilor de bumbac, mătase, împietitură de paie și a porțelanului. O ramură însemnată e fabricarea chibriturilor. Pământul e bogat în cărbun, petrol și sulf.

Și, în cele din urmă, unde vine acest popor de rasă, cu ochii oblici și părul negru, pentru care am văzut că viața nu pretuiește nimic, dar onoarea e totul?

Primii locuitori din „Țara Soarelui Răsare” au fost „Aino” un popor inferior, de rasă europeană, foarte dispregiat de Japonezi, pe care cuceritorii din Sud i-au silit să se retragă cât mai spre nord.

Știința n'a putut preciza încă din ce popoare se trag Japonezii; se presupune că ar fi un amestec de Coreeni, Malaezi și Chinezi. După atâtea secole, se mai văd și azi în Japonia tipuri de oameni mici ce par a fi malaezi și o specie de oameni înalți care seamănă cu Chinezii.

Contopirea acestora a avut loc încă în epoca preistorică.

Floare și pasăre

Prima lor cultură le-a venit dela Chinezii prin mijlocirea Coreenilor cu care — după cum vorbesc amele din Coreea — au avut multe războaie. Astfel, scrierea e chinzească; se scrie de sus în jos și dela stînga la dreapta. Fiecare soare migăoasă, japonezi, cu spiritul lor practic, s'au gândit să introducă scrierea latină, după cum înălțură fără milă tot ce nu se potrivește timpului.

Șmoșmă este nerecunoscut ca religie de stat — deși se practică mult și Budismul a adoptat dela Chinezii, precum și învățămîntul moral al filosofului chinez Confucius. Japonezul nu se conduce după o singură religie; e la parte atât la serbările templelor și nimeni nu se vede împotriva, fără să vază în această practică vrece contradicție. Deși nu sunt prea religioși, fiecare casă are un altar al familiei și se observă cu multă grijă obiceiurile impuse la aniversarea morților — posedând cultul strămoșilor în cel mai înalt grad. În școală nu se învață nici o religie, se predă însă un curs de educație morală. Religia lor constă în venerarea Zeilor — în a căror ceată intră și eroii morți pe câmpul de luptă; aceștia însă spre deosebire de zeii budiști rămân cu simțurile și slăbiciunile omenestii, astfel că la aniversările lor li se pregătește mîncare și băutură.

Templul sîntosist are la intrare o poartă numită Torii. Mulți neștiutori consideră această poartă ca un semn caracteristic al templului sîntosist. Pătrunzînd însă mai adînc aceste religii, nu se pot confunda templele sîntosiste și budiste — chiar și fără acest semn.

Arta Chinei a pătruns în Japonia prin Bu-

dism. Tot Budismul a infiltrat poporul sîntosist de mîi și grijă pentru săraci și bolnavi. Tot de-a Chinezii au introdus japonezii „Ceaiul” și cultura creșterii gîndacilor de mătase care formează o industrie importantă fiind — după China — cea mai mare țară exportatoare de mătase.

Primul european care a călcat pe pămîntul japonez a fost negustorul portughez Ferdinand Mendez Pinto. Timp de aproape un secol veneau Portughezii pentru a scoate aur, argint și cupru din soțul japonez. Astăzi munții sunt aproape goți de metale nobile. Mai tîrziu au venit Spaniolii iar în 1600 Olandezii care au înființat Compania Indo-Olandeză de răsărit și în fine Englezii.

Creștinismul a fost introdus prin Portughezii, iar sub Jezuitii spanoli Francisc Savier, propaganda creștină a luat un avînt considerabil. Francisc Savier fusese canonizat în secolul al XVII-lea ca Apostol al Indiei și Japoniei. Din nenorocire, se ivesc înfrîngeri și invidii între diferite ordine catolice, care lăcrău unul contra altora, astfel înfrîngînd religia a fost persecutată, proși și toți străinii izgoniți. A urmat o complexă izolare a Japoniei de străinătate, fiind sever interzisă — sub pedeapsa cu moartea — ieșirea vreunui Japonez din țară. Deabia pe la mijlocul secolului al XIX-lea, în urma unor turburări sîngerose, se deschid iar porțile Japoniei străinii ați. Împăratul — M'kadoni — cu reședința la Kio-o a trăit până în 1868 într-o izolare inabordabilă, împunîndu-și nu-mai obligațiile de mare preot. Puterea militară o deținea Sogunu, avînd curtea sa la Tokio. Revoluția a dus la evoluție. Împăratul ia puterea din mîna Sogunului, întemeiază monarhia constituțională cu drept de vot universal și serviciu militar obligatoriu. Într-un timp extrem de scurt, Japonia însușește știința, tehnica și organizația de stat europeană. Până la această dată, ea nu era decât o țară agrară, foarte curînd devine și o țară industrială modernă, fiind legată de Europa și America prin numeroase linii de navigație. Vapoarele sale sunt scotite ca cele mai bune ca mărime, navigabilitate și comoditate pentru călători.

Japon a nu avea decât câteva șosele naționale întrebuințate numai de pionieri. Principii feudali, când mergeau la Curtea Sogunului, erau transportați cu litiera; acum, o rețea bogată de cale ferată străbate întreaga Japonia.

S'au înființat școli de toate gradele; deși au 12 universități unde unele cursuri sunt predate de profesori europeni, un mare număr din tineretul japonez își face studiile la școlile tehnice și universitățile europene și americane.

În ce privește însă armata japoneză, ea a fost organizată de generalul german Meckel, care a găsit aici un popor însuflețit de un adînc sentiment patriotic și un spirit războinic care-l duce la război cu nefermărită dorință de a muri pe câmpul de luptă. Se pare că în 1904, în războiul contra Rușilor — a fost o grea problemă să-l faci să înțeleagă că viața lor aduce mai mare serviciu patriei decât moartea.

Contactul cu Europa i-a făcut să adopte și costumul european, care a devenit chiar obligatoriu pentru funcționarii Statului. În casă continuă să poarte kimonoul; femeile care au rămas mai fidele portului național, pe strădă îmbracă un Kimono de culoare închisă iar în casă poartă Kimonouri colorate. Societatea japoneză, înainte de perioada renașterii lor, era formată din cîșca nobililor, a războinicilor și poporul, care se împărția la rândul său în țărani, meseriași și negustori. Dar, fie nobil, fie soldat, fie țăran sau chiar călău, la unii și alții, politețea e excesivă.

Japonezii salută în genunchind pe rogojiță, plecăndu-și capul pe mîinile întinse pe jos. Pe strădă, îndoaie numai genunchiul, înclinându-se adînc și frecându-și genunchiul cu mîinile. Politețea lor ni se pare exagerată, căci fie Japonezul suf de amărît, își ascunde adevărată stare sîntoasă, arătînd o figură veșnic surzătoare. Nouă ni se pare că sub acea mască ascunde ceva nepăcut sau ipocrit pentru noi. Figura lui surzătoare nu este însă o fălămie, ci o perfecție educației și stăpînare de sine, socotind că nu are dreptul să amăscă pe altul cu supărările lui. E o excesivă delicatețe pe care Europeanii abia o înțeleg, căci Europeanii se crid foarte interesanți când povestesc altora necazurile lor de acasă. Dealtfel, această sensibilitate nedemnițită de vacuri, se îndreaptă în toate domeniile și în special când e vorba de natură, de flori.

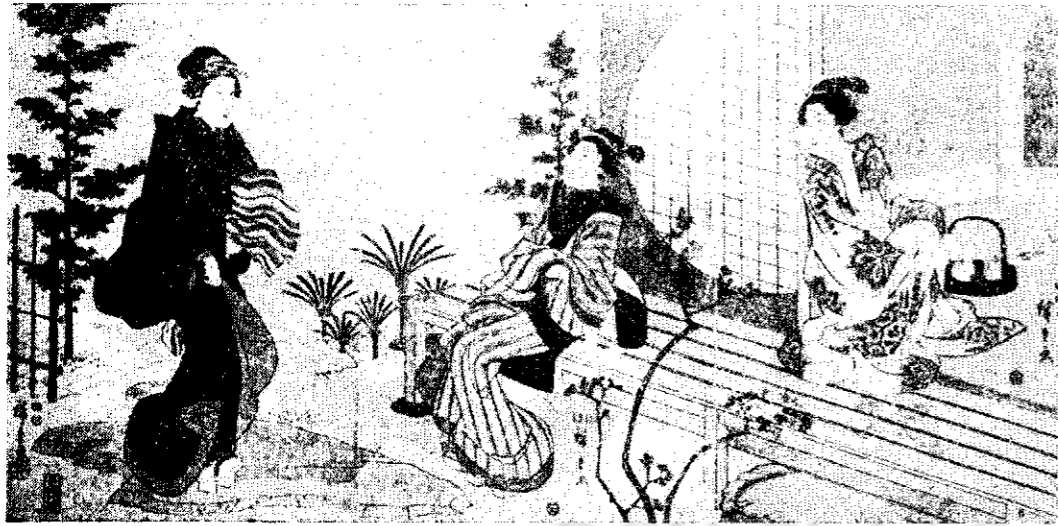
Ei fac numeroase pelerinaje, fie în scop religios, căci fiecare munte are Zeitatea sa, fie pentru a celebra sărbătoarea florilor, mai ales a florii de cișei și a crisantemelor — sau pentru a contempla câte un colț al naturii.

Chrisantema e floarea cea mai iubită și numele ei mai popular ce se cunoaște. Tot chrisantema a fost aleasă ca marcă a țării, ca emblemă pe steag, și ca cea mai nobilă distincție japoneză. Acel ce posedă Ordinul Chrisantemelor, e cu adevărat un om.

Foarte iubitori de băzoane, ei le brodează pe mătase, le pictează pe lac, le cîntă în piatră, le toacă în metal, le sculptează în lemn, le poartă pe costumul național, pe arme, cărți, morminte, etc. Mărcile și blazoanele europene reprezintă întotdeauna animale stilizate — pe când ale japonezilor numai flori și plante.

Expozțiile de flori sunt foarte originale; chiar căd se redau fragmente din Istoria patriei, sau a Zeilor, etc se exprimă prin grupări în mărime naturală făcute din flori. Scheletul e din lemn de bambus, obrazul o mască, iar îmbrăcămîntea redată prin frunze și flori în toate culorile și mărimile.

Iată poporul a cărei vitejie o admirăm atât azi, popor vrednic, cumpătat, cinstit, vioi și măreț, preocupat numai de perfecționarea sufletului său, născut cu spirit militar; cum n'ar merge ei la moarte cu zămbet, pe buze, când au o dragoste nefericită pentru țara lor sfîntă, pe care o consideră ca o creație a Zeilor, iar pe Împărat ca un descendent din Zeița Soarelui?

Trei grații, privind luna, într-o grădina

tremure violente decât casele noastre de cărămidă. Ușile sunt demonabile, ziua se împing în lături, încât tot interiorul locuinței e expus vederii. Pereții sunt acoperiți cu un fel de hârtie moale ca hîrtia de mătase dar rezistentă ca o țesătură. Această hîrtie, dacă e uleiată și pictată, servește și la umbrele.

Se pot demonta și pereții dintre odăi, încât toată casa apare ca o singură încăpăre. La locuințele celor bogați pereții sunt pictați. Aici se poate remarca îndemănarea pictorilor, căci hîrtia japoneză nu se pretează la reveniri și ștersături asupra unei trăsături de pensulă. Pe o astfel de hîrtie nu se poate scrie cu cerneală; Japonezii întrebuințează tușul chinzească. Mănerete ușor e o adevărată operă de artă din metal gravat.

Oricare odaie — fie omul cât de sărac, — are pe jos rogojiți albe, fine, lucrate din paie de orez; mărimea unei odăi se socotește după numărul rogojiților, care dealtfel se întregesc foarte curat, deoarece pe ele se așează să mănânce și pe ele se culcă.

Mobilierul e redus, Japonezul neavînd nici masă, nici scaune. Când mănâncă, se așează pe rogojiță, sprijinîndu-se în călcăi. Extremitățile lor agilitate și micimea staturii lor le permite acest fel de a sta; însă pentru Europeanii ce se așează la masa lor, e un adevărat chin. În școli, totuși a început acum să se introducă bănci, obligându-i să stea pe scaune și în casa părintească.

Drept măsuță, fiecare japonez are în fața sa o scândură groasă, care căieodată e prevăzută cu 4 piciorușe mitite; tacămul constă din 2 bețșoare de lemn.

Pat nu există. Se culcă pe rogojiță unde întinde o plapumă de mătase văuită, care servește și la învelit; în loc de pernă, întrebuințează un fel de rezematocă de lemn prevăzută cu un sul de vată acoperit cu hîrtie de mătase. Perna feteilor diferă ca formă de a bărbaților, deoarece se așează sub ceafă pentru a nu deranja pieptănătura, atât de complicată dealtfel, că o femeie nici nu se poate pieptăna singură; la 2—3 zile sosește o expertă în această meserie, care prin introducerea de păr fals, ace, ată, face o adevărată operă de artă. Părul, uns apoi cu foarte mult ulei, îi dă o culoare neagră închisă, foarte apreciată de japoneze.

Fiecare casă are o baie, însă în aceeași apă se îmbăiază toți membrii familiei pe rând și după rang: Stăpînului casei, fiii săi mai mari, femeia, copiii mici și la urmă slugile. Erna Arnold, în cartea sa „Was ich in Japan sah”, vorbind de aceste băi, spune că n'a îndrăznit niciodată să se servească de baie în Japonia, neputînd și la se grad putea fi considerată în orînduirea băii.

Gradul de temperatură al apei e mult mai mare decât îl putem suporta noi; probabil că această cerință e o particularitate a pielii galbene.

Sobe nu există; singurul izvor de căldură e o căldare plină cu mîngăi situată în mijlocul odăii, dar căldarea e totodată un obiect de artă, fiind din bronz gravat.

Simțul frumosului e foarte dezvoltat la poporul japonez; chiar unelilor care servesc la uzul zilnic, le dă o înfățișare de operă de artă, amestecînd bronzul cu aur și argint, pentru a produce un cât mai mare efect pic-

Cronica literară

Noaptea geniului" poeme de DIMITRIE STELARU

(„Bucovina“ I. E. Torouțiu, București 1942)

Se cuvine să întâmpinăm pe cea mai strălucitoare atenție, pătrunsă de căldura simpatiei, manifestarea unei voci poetice înaintea de a fi ajuns carieră, ispitită de ranguri și încununări oficiale, rămânând în taină confortul suprem al somptuoaselor eșafrații definitive. Debuturile poetice prea trec de multe ori neabăgate în seamă și ar fi păcat să se întâmple la fel de acela al lui Dimitrie Stelaru.

Pentru auzul cititorului subțire, familiarizat cu Mallarmé și Paul Valéry. Noaptea geniului" e un titlu cu sunet desuet. În cuprinsul cărții se întâlnesc poezii care se cheamă cu tot atâta emfază pretențioasă și ridiculă: „Căntecul de aur", „Drumul iubitei moarte", „Cântec ucigaș", „Cetatea păgână", etc. Să nu se socotească totuși, cititorul, prea lesne edificat: „Noaptea geniului" e o carte de poezie al cărei preț stă în primitivitatea și stângăcia nescătoare a expresiei, în umilitatea și superba ei revoltă deopotrivă, în băjbălaia și bălbălaia chiar, emoționantă, a unor cuvinte lipsite de experiența intelenșurilor mai subtile către care tind totuși confuze și învălmășite. E turburătoare această priveliște pe care ne-o înfățișează „Noaptea geniului", a unor sforțări disproporționate pentru vorbele care și caută înțelesuri peste măsura puterilor proprii. „Cuvintele găreau staffii învăluite", scrie într-un loc Dimitrie Stelaru, cu o justă intuiție a climatului special în care propriul lirism e încă aspirație informată, stare larvară și fantomatică.

Destinul poeziei nu e acela de a fi un simplu joc grațios și gratuit, exercițiu marginal meșteșugit cu artă rafinată pentru destinderea voluptoasă a cătorva cărturari ostentivi de înțelepciune. O discreție sau bunăcuviință excesivă travestește suferința în poezia modernă, spunându-i eufemice, spleen și atonie, cu o urmă totuși de parvenitism în această recentă imobilizare a unui sentiment din cele mai obișnuite. Tristețea decantată prin reflecție și lecturi nu-și mai aduce aminte de originea ei viscerală, de suferința primară a cărnii și ajunge să fie un sentiment livresc, prea rar trăit cu sinceritate dar afișat ca un blazon de supremă distincție sufletească. Faimosul vers mallarméean „La chair est triste hélas et j'ai lu tous les livres", înfățișează desigur un aspect spiritual caracteristic din evoluția poeziei moderne, saturată de intelectualism și rafinament artistic, nu însă un motiv sufleteș cu o circulație atât de întinsă încât să autorizeze identificarea unui nou „mal du siècle".

Surpriza poeziei lui Dimitrie Stelaru constă în regăsirea climatului dela începuturile sau isoarele poeziei care nu sunt neapărat limpezi așa cum sugerează asemănarea cuprinsă în metaforă. Lirismul din „Noaptea geniului" e mai aproape de sinceritatea uneori brută a strigătelor de suferință neîblânzită încă prin presimțirea armoniei. Un exemplu caracteristic e poezia intitulată „Inger vagabond", în care accentele de revoltă ies-vorăsc din conștiința destinului propriu al poetului, fără vreă răsfrângere în aceea cu substrat social a unei solidarități de clasă:

Noi, Dimitrie Stelaru, n'am cunoscut niciodată Fericirea
Noi n'am avut alt soare decât Umilita,
Dar până când, inger vagabond, până când
Trupul acesta gol și flămând?

Ne-am răsturnat oasele pe lespezile bisericilor,
Prin păduri, la marginea orașelor —
Nimeni nu ne-a primit niciodată,
Nimeni, nimeni...
Cu fiecare îndărătnicie murim
Și rana mâinilor caută pâinea aruncată.

Marii judecători ne-au închis
Stăruind în ceața legilor lor;
Pe frunțile noastre galbene au scris:
„Vagabonzi, hoți, nebuni. Lepădați noroadelor.
Casa lor e temnița. Puneți lacăte bune fiarelor".

Odată — poate cu infriguratele zori vom sângera
Și spânzuratele ne vor ridica la cer.
Dar lasă, Dimitrie Stelaru, mai lasă!
Întro zi vom avea și noi sărbătoare —
Vom avea pâine, pâine
Și-un kilogram de ismă pe masă.

Tot atât de caracteristice, cu accentele de revoltă încă mai vehemente, sunt bucățile intitulate „Cântec de neguri" și „Poem cersetor". Acesta din urmă e reprezentativ pentru aspectul cel mai personal al poeziei lui Dimitrie Stelaru, acela de a înfrânge ricalitatea prin puterea transfiguratoare a viziunii — într-o viziune fantastică, sugestivă până la obsesie uneori, ca în sfârșitul poemei intitulată „Insula duhurilor":

Nori de îngeri, fără formă,
Fără eripi, dansau în întunerec
Peste stâncile valurilor amare:
Dansul Desertăciunii.
Și marea s'a făcut sul
Învârtindu-se către neant;
Iar viațelul creștea
Ca viațelul din Tara Chinului.

Este desigur, destul fals mister în atmosfera înțepentă și aburoasă în care se estompează înțelesul poemei.

Note românești

LA PORȚILE ODESSEI

Se cheamă noua carte a scriitorului Corneliu Penescu și va apare peste puțină vreme în editura O.F.A.R. Cunoscut publicului prin volumul său „Centrul 8" — d. Corneliu Penescu a surprins dintr-o dată prin bogatul material uman și sufletesc — la a cărui desfășurare personal a luat parte, cu ocazia campaniei din vara trecută. Nu erau simple episoade întâmplătoare, nici reportaje facile — ci un adevărat jurnal de război — în paginile cărui se puteau deosebi cu ușurință figuri eroice de ofițeri și soldați, după cum și pulsul unei trăiri proprii. LA PORȚILE ODESSEI ne va duce deast dată un material inedit de fapte și drame consumate în timpul oclerului asediu, un emoționant film al tuturor întâmplărilor și oamenilor care au trăit, au luptat și au murit pentru cucerirea Odessei. D. Corneliu Penescu va dovedi cu certitudine calitățile sale de viguros prozator.

GRAUL DĂMBOVIȚEI

Sub conducerea unui comitet având ca președinte pe d. Victor Ghicușescu, apare la Târgoviște revista învățătorilor dâmbovițeni intitulată Graul Dâmboviței care pe lângă probleme cu caracter profesional, își deschide paginile tuturor celor ce năzuiesc spre frumos și prin asta tind la îmbogățirea sufletului.

Ultimul număr (1-4 pe Ianuarie-Aprilie 1942) este închinat eroilor învățători cari s'au jertfit în luptele dela răzăr.

Colaborează la acest număr: Victor Ghicușescu, Ion Doru, Pr. C. Nițescu-Zlatian, Ionu Mălea, Pr. N. Popescu-Cernea, Lazăr Ștefănescu, Iosif Dumitrescu etc.

„MLĂDIȚE"

se cheamă atât de frumos revista societății de lectură „Timotei Ci-pariu" a elevilor dela liceul „Sf Vasile" din Blaj. Colaborarea rezervată exclusiv elevilor este o experiență rodnică, de vreme ce profesorul Gh. I. Biriș, conducătorul acestei tinere publicații, o păstrează de cinci ani de când apare.

Semnează în No. 2 (Ian-Mar-tie 1942): Luca Remus-Pop Cor-nel: Despre doina haideucească; Ion Boilă: Din minunile universului; Horia Lupu: Elegie; Ionel Maxim: Imagini; Mircea Sărbul: Cu carul; Ioan Crișan: O jără-delege; etc.

Se încheie amurgul la margine de ape... În lîmpedele serii zămbea un paradis, Creștea'n pupile forma celui din urmă vis — Incrementă nază în unghiuri de pleoape.

GAZETA CĂRȚILOR

A apărut „Gazeta Cărilor" pe Martie a. c. (a. XI, N-rele 5-8) cu colaborarea d-lor I. A. Basarabescu (Al. Vlașuță), Al. Stănescu, George Dumitrescu, Pimen Constantinescu și Maria Nahlik (versuri), D. Munteanu-Râmnic (Gheorghe Duca-Vodă și „Pentru Anaiele Patriei"), George D. Nedelcu (Privire în cartea „Spiritualități Românești"), Paul Papadopol (Paul și Virginia), Aurel G. Stino (Ce-ar trebui să se rețină), G. Bozviconi (Natalia Obrenovic și Iași), Mih. Demetrescu (Drama „Armida-va"), Prof. Dr. N. Dimancea (re-cenzi: Ioan B. Lemeny, Volbură și Pînă și Dinu Constantinescu), Ifig. Cezar Cristea (Cartea Științifică), Pompiliu Preca (Biblioteca lui Odobescu), Al. Cobanu (Ani-Anuarul Culturii Arme-nești), Sculptor I. Pamazi (Expoziția Armatei) — precum și cu Antologia la zi (Inspeție școlară de Paul Constant, Rugăciune de V. Voiculescu și Cartea de Rubin de Ec. Pitiș), cataloage de cărți vechi (d-ra E. Eonora Alexiu), pagini și îndemnuri alese, carnet bibliografic, informații culturale (publicațiile Academiei, Liga Culturală și Ateneul Român), comemorarea lui Gh. Bogdan-Duică, presa din provincie, cărți primite, aniversări, vitrine, note, bibliotecă. Director: Prof. D. Munteanu-Râmnic.

MARTEA BRONDELLO.

Vă mai aduceți aminte, iubitorilor de artă?...

A trăit cândva printre noi, cum trăiesc înamosul floriilor de câmp și bunăfata în tocare, de pârtațe de preocupările noastre „mari"...

Așa a trăit Martha Brondello, ani și ani, printre noi...

Avea o față cu zămbitoare chemare, o mîntie ageră cu mi-găloase și creatoare cunoștințe de tot ce are arta adevărată și o mîntie făcută numai să desprindă din lîmte și lucruri frumusețe nemuritoare.

Hoinărind într-o Duminică prin muzee și pinacoteci, i-am descoperit prezența doar acolo unde numai frumosul o primește ca pe cineva cărui s'a dăruit scurta ei viață. I-am descoperit acolo, într-o pinacotecă din B-dul Lascăr Catargiu, două pânze semnate: Martha Brondello, și unde stau într-o tînără și cuceritoare apropiere de cele mai de seamă nume, ca să arate și meritul unei munci grele, dar și regretul unei timpurii plecări din viață, rarilor vizitatori ai pinacotecii.

Prima ei expoziție în luna Octombrie 1934 din sala „Universu" a fost și prima ei izbândă. O deplină izbândă în plastică română.

Da, ca la orice cucerire de izbândă, viața este prima jertfă ce se cere. Așa s'a făcut cu numai la câteva luni dela funda organizației acesteia prime și ultime expoziții și desbea la câteva săptămâni după bucuria promovării ca un real talent, să se îmbolnăvească de-o crudă boală care i-a sters zămbetul, i-a stins sufletul și i-a răcit mîna, în seara de 1-6 Aprilie 1934, când rînduindu-se chemate de simțimul cîrpea sub stăcuța casei sale... Sunt opt ani împlinți dela moartea pictoriței Martha Brondello.

Prindeți la capătul fiecărui an scurs, viața a'tui an, urmat de alt an, ca să vă dați seama ce-ar fi putut să dea arta plastică monca și talentul Martiei Brondello, pe care n'o mai găsiți azi decât prin pinacotecii, unde doar talentelor adevărate le sunt îngăduite așezările...

Se răsturnase mică, rușinată, Incovoiată, cu o viperă, pe jos și nu vorbea. Din rochia-i vărgată

Un sold ieșise palid și sfios.

Cu flaviul părului, strălucind, obosită.

În marea întunerecului adormise;

O lacrimă de golful ochilor strivită

Vorbea îndepărtat de porțile închise.

(Vînzătoare de zăre)

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

MIHAI NICULESCU

ETCETERA...

INTERVIEW-UL.

Nu-mi supăr pîrerea denunțându-i pretenția ce-o arată când este vorba de vreun inter-viu.

În asta poate să fie căscurul vîrstnicilor cunoștințe, când pe prețul unor dibace întrebări se pune — de atîtea ori — rîmășagul celor mai multe indiscreții ca să se poată aduce sub ochii cititorilor mărturisirile cele mai importante sau chiar sensaționale, care se obțineau după o miștoasă scuturare a bagajului de cunoștințe al „întrebatului".

Și așa, temeiul unui interviu s'a dovedit a fi mai întîi însăși intuiția ce se cere s'o aibă cel care întreabă, pentru ca, ori s' renunțe la o întrebare dela care nu poate avea un răspuns cum trebuie, ori să întrebe atît de „is-teț", încît cel care urmează să răspundă să nu mai ocolască sau să fugă, pentru a răsturna totul.

Deunăzi, a apărut un inter-viu luat de-o tînără și simpatice scriitoare, unei mai consacrate literare.

Atîta timp cît acest interviu a fost parcurs pe simple curiozități de imbrăcămintă, de plîmbări, de superștii, de cărți sau manuscrise, ar fi justificat o plăcută convorbire între domni-sor sau — dacă vreți — între scriitoare — ceace e mai rar — hotărîtă să rămînd acolo unde a fost sau cel mult, între paginile gazetei, ca o informație și nu ca un document.

Dar tînăra scriitoare, neadîncînd rostul unei importante întrebări și — mai mult — ne-pătrunzînd în origina unui nume ca și în firescul răspuns, delicat dar „minor", ce l-ar putea avea, a pus importanta probe-mă a „naționalismului cultural"

literaturii autentice românești, azi făcînd „cestru se-rios" și jucînd în piesa „Baro-nului", ar fi avut roful Ginei de lung metraj, decât „cele două vorbe și... un cuvînt", cum a e-munțat o gazetă teatrală, pentru care a trebuit să cheltuiască, nici mai mult, nici mai puțin, decât 200.000 de lei, pentru... două toalete!

Cum s'ar zice, cuvîntul și ro-chia!

TINERETEA.

E drept că fiind la cucerirea doar a anilor copilăriei, cu unul mai mult peste cel... „seaple", cu toate că și aceștia sunt luați în... „două serii", se crede „ma-joră", până intrată în căl-cîng chiar peste o vîrstă ce i-ar justifica titlul, se avîntă orgoli-oasă la o vîrstnică judecată, rî-masă în urmă doar cu... coa-cerea.

„Repezeala" aceasta timpurie are ceva de-a face cu „teme-rara" pornire a lui Ieremia al cărei efect a rămas doar în pro-berb.

Talentatul Ion Anestîn, marea mea simpatie, a creat într-o re-visă de haz, pe ael Găgă, deve-nit azi mai popular decît o... cartelă de carne, prin panseurile lui.

Am impresia că un soi din a-cest „Găgă" prezent cam pr'n multe redacții de ziare și reviste cu „paranteze", „co-orit" sau „rolief", ho!orit să-și atribue un pansau, ar spune:

— Cine are proprietăți, are și balele... Eu am doar un toc și am o... „măncătime", mamă!

„APROPOS DE PANSEURI!"

Pasca! a spus că: „toată su-părta pămîntului ar fi fos: schimbăta dacă... nasul Cleopa-trei ar fi fost mai scurt".

Închîmîți-vă dar ce s'ar fi întîmplat „dacă" o artistă de

revistă, azi făcînd „cestru se-rios" și jucînd în piesa „Baro-nului", ar fi avut roful Ginei de lung metraj, decât „cele două vorbe și... un cuvînt", cum a e-munțat o gazetă teatrală, pentru care a trebuit să cheltuiască, nici mai mult, nici mai puțin, decât 200.000 de lei, pentru... două toalete!

Cum s'ar zice, cuvîntul și ro-chia!

„Dacă" ar fi fost așa, a'tunci în toate magaziele nu s'ar mai fi găsit material măcar pentru un costum de... baletistă și — firește — această problemă oare-cum izletă în culisele teatrelor ar fi devenit o mare problemă a aprovizionării!

La aceasta, adăgîndu-se și suma mare ce-ar fi necesitat pentru cumpărarea materialului și confecționării lui, s'ar fi trans-format totul într-o problemă economică — financiară, ce-ar fi cerut și intervenția „capitalului străin"!

Ba nu zău, teribilă mai sunt și reporterii teștali!

Au un dar de-a scrii o înfor-mație despre o „vedetă", căvea rînduindu-se despre direcțorul de gazetă, într-o paranteză despre secretarul de redacție, ca apoi pe-o pagină și jumătate numai despre „catalul poștei redacției", fără poza respectivă, ca să ră-mîndă... „dicret".

Luînd deci, ca măsură nu... „modestia" reporterului, ci mă-sura de-umantă: cuvîntul, și tea-leta, am prefera ca în „teatral serioș", „fermecătoarea ingenu-ă" să „fibe un ro" de... „mută", ca să nu mai abie nevoe de cheltu-eală pentru toare-a fiindcă s'ar cerea totul la ceva... ceva... cum era în teatral de revistă și unde era așa de... bine!

ION MINCU LEHLIU

CANTECE NOI

Sodron liric

Fenomenul literar al ultimelor săptămîni, precum și primăvara capricioasă de dincolo de gea-muri, au adus o sumedenie de gînduri, care ating — și nu numai în tangență — pre-ocupările noastre din acest loc. Dacă april primăverii vin de obicei mari și tulburi, rostogo-lindu-se la vale din ce în ce mai precipitat, atunci de bună seamă că și aspectul poeziei care ne-a căzut pe masa de lucru în acest rîstimp, are ceva din miezul a-cestor șuvoaie.

Scriînd aceasta, nu ne gîndim nici decum la o judecată de va-loare care să cuprindă și să eti-cheteze poezia acestui anotimp, mai ales că nu credem în speci-i lirico-efemere, despre care am mai scris de altfel, și care se leagă de lucru și timp.

Contrar obiceiului nostru, ne vom lua îngăduința de a scrie mai la vale câteva cuvinte despre un aspect citadin, care ne-a reamintit o clipă sbuciumul și preocupările noastre de fiecare săptămîna. Primăvara bucură-toană nu are prea multe puncte comune cu Primăvara abecedar-ului și întotdeauna am fost ten-tați de-a apropia acest anotimp de paginile inegalabile din ju-rnalul lui Mateiu I. Caragiale.

Treceam mai zilele trecute pe o stradă dosnică, una din acele străzi din centru în care pînă și sgomotul aspru al Urbii stră-de vătuși și catifelat, gata să se agațe de ramurile mugurinde care fâșnesc peste garduri, să se împletească în iederile uscate de pe spalierele caselor din fun-duri de curți. Străzile acestea au în aerul lor întotdeauna o stranie atmosferă dulceagă, care-mi a-duce aminte de vers. Trecînd prin Bacovia și Săulescu, sunt gata oricînd să asociez o imagi-ne acestei atmosfere de tăcere voalată. De astă-dată însă, s'a petrecut un mic, un foarte mic amănunt, care ne-a abătut dela șirul obișnuit la gîndurile de primăvară. Pe-un colț de cal-dărâm, dar și'n inima străzii un grup de copii de vreo opt-nouă ani săltau în soare. Smîngă-liseră cu-o bucată de cretă un dreptunghi tremurat, și-acuma se agătau într'un picior, jucînd „sodronul" copilăriei noastre, pe-acele spațiu împărțit în regate, pe care, mai tîrziu, fiecare dintre noi a trecut tremurat, silăbistînd acel „mă iubește — nu mă iubește". Jocul candid al copiilor nu-a reamintit în primul rînd acea experiență poetică de „cu-vinte încruciate", pe care cu mai mulți ani în urmă o încercase un mare poet.

Sodronul copiilor de pe tî-năuța uliță pavată, goana lor

după ciobul de cărămidă pe ca-re-i svăreleu de colo încocae, mi-a adus însă în gînd și marele joc al poeziei noastre de fie-care zi.

Sodronul pe care-l priveam, fără să-mi dau seama că diva-ghez, nu mi-a putut spune decît că între poezie și joacă este o ascunsă legătură pe care pușini dintre noi o bănuiesc. Poezia o dispărut pentru un clipă, iar în ochii noștri i-a luat locul acea dia-fană umbră de fată care ne înso-țea, șoptindu-ne că într'adevăr a-cestă schimbare de termeni, la propriu și la figurat, ascunde în miezul ei mai multe tăcări decît s'ar putea crede. Măsurat și cu trudă, copiii alungă piatra pe caldărâm, cu cel puțin atîta grije, cu câtă poetul compune un iamb sau un dactil. Dela șodro-nul lor, la celălalt șodron nu este, într'adevăr, decît un singur pas, pe care oricare atent spectator al lumii imateriale, îl poate se-ziza. Oricît de colțuroasă și de opacă ar fi, oricît de mult i-ar tromși încheieturile sub cuvinte de foc, poezia este totuși o mare fugă spre puritate, o confundare în univers, pe care numai starea de suflet a poetului și a copilului o poate prinde. Strada cu desenul ei de pătrățele stîngace și hîr-tia cu slovele ei fîră oprire, își dau o clipă mîna, spre a realiza un simbol care dincolo de limi-tele lui materiale, se schimbă în blazonul care încoronează toate cele mai mari taine. În caetele lui Malte Laurids Briggé, Rilke vorbea despre copii cu aceeași cutremurare pe care am simțit-o noi, când am bănuit această al-turare pe care aici am prefă-cut-o în cuvinte.

Poezii din cele patru culturi, ca și copiii de pe toate ulițele înun-date de primăvară, caută să-și afle imperiul în care ciobul de cărămidă se va prefăce în piatra de preț pe care-o așteaptă. Dar uneori, și unii și alții, se mai împiedică și cad, rupându-și piciorul. Alții vin apoi să le ia locul și jocul rîzîștii nu se mai oprește nicicum...

ȘTEFAN BACIU

N. B. — Manuscrisele se trimit la redacție, menționându-se pe plic: pentru Ștefan Baciu. Cei ce au colaborat la „Cîntece noui" sunt invitați să trînită, pînă la 25 Aprilie, câte o fotografie, cu mențiunea pentru Șt. B. Și răs-punsurile: I. Botez, Gh. Gheorghiu, I. Arbore, Emil Dobr., Ionel Mih., A. Ier., En. Otroc., Al. S. Băic., Sîmbu Dor., V. R. Mocanu, Teodor En.: Nu. D. Baciu, G. Condur, Vse. T., M. I. Cos., Gh. Nedelcu, I. Bucodu: A'tele George Fl., Remus L., Aurel D., George P., A. b. c. d.: Da.

Moartea poetului

Așa începe legenda, din simple destrămări Să urce n'cet la tîmple curatele-i minuni Și împletind liane din putrede cumuni, Ingenunchia tîrzie sub ramuri de uitări.

Corolele de gînduri, ce palide și grele, Își desfoiau lumina dolnavă în ferestri, Treceau pe sub arcade poeme îngerești Cu nuferi mari de vise și magice mele.

Se încheie amurgul la margine de ape... În lîmpedele serii zămbea un paradis, Creștea'n pupile forma celui din urmă vis — Incrementă nază în unghiuri de pleoape.

Cînd albe păsări triste mai fâlțiau în zări Și osteneau în preajmă troene de-amintiri Se'nțuneau albaștri luceferi în priviri; Vieța, ca un șarpe, trecea prin depărtări...

N. VERONESCU

Poem pentru vremea tîrzie

Frînte raze, răsărituri — drumurile'n spre hotare Și amurguri, oare, câte nu și-au împletit chemarea?... Toate — suflet în răsruce — sîngerau sdobînd

Incercînd s'alunge vîsul tulburat de depărtare. Spumă albă de pe valuri, zămbetele moi din glas, Revîrsînd de peste maluri, înclățat, alt dor de stea, Se'nțregeau în cripta razei, mîrt pentru tăcerea grea, Chip de jertfă'n amintirea clipelor ce-au mai rămas.

„Dar în taina pîrguită, pîlc de umbre'n țîrm pustiu, Ca s'adornă temătoare'nflorarea de-aldatădă, Năpăsarea-și fugărește, doa:mănsufletirea toată, Stăvilînd vers din poemul înflorit ce-am vrut să scriu.

MIHU PRAVĂT

Advertisement for 'LAURENȚIU FULGA STRANIUL PARADIS' featuring a portrait of the author and promotional text.

REZUMATUL CAPITOLELOR PRECEDENTE

Cornelio Grandi, un bogatas ruinat incepe sa povestesc copilăria si tinerețea copilului sau adoptiv Nino Cardegna care era fiul unui fost fermier pe pamanturile sale.

Cand insa Nino debuteaza pe scena operii acoperindu-se de glorie, subterfugiu nu mai poate fi valabil. Tatăl Marianei, care este un om strict si sever, gaseste necuvincios ca un cântăreț de operă sa dea lecții ficei sale.

Nerocirile se acumulează, Sonia se sinucide după o intrevedere cu Nino, care cu greu scapa de acuzația de a fi omorât-o. Mariana și cu tatăl sau pleacă din Roma.

Intr-adevar, puține zile mai târziu, după câteva date foarte neclare, Grandi pornește pe urma contelui De Lyra. Are o întâlnire cu Mariana, care era finută închisă de tatăl ei într-un castel, nu departe de Roma.

Când Nino vine și el, chemat de Grandi, ia hotărârea să o răpească pe Mariana.

Un violent schimb de cuvinte ce are loc între Benoni și Mariana, o edifică și mai mult pe aceasta din urmă, despre intențiile cu care se instalează bancherul evreu în locuința contelui De Lyra.

Cu ajutorul lui Themistocle, servitorul credincios al Marianei, Grandi și Nino pun la cale răpirea din castel a contesei De Lyra. Departe de a se împotrivi, Mariana făcuse ca însăși cele mai minuțioase pregătiri în vederea evadării.

Când Benoni prinde de veste, fugarii erau departe, pe potecile inaccesibile ale finutului muntos, impropriu urmăririi.

CAP. X

A doua zi a trecut, cu toate evenimentele deosebite care au umplut-o, destul de liniștit. Săfui în care poposesc la ora Ceprano, unde Nino vroia să officieze căsătoria civilă.

Apoi ne-am umplut din nou spore Roma, cu o diligență. Odată sosiți în oraș, Nino împreună cu doamna Cardegna, călăușit trebură să-și spun acum Marianei, au trus la hotel „Constanzi”, în timp ce eu m'am îndepărtat spre vechea mea locuință.

Primele cuvinte pe care Mariuccia le-a rostit au fost: „Un domn înalt v'a căutat azi noapte. Părea foarte supărat”. La gândul că ar fi fost Benoni, am fost destul de neplăcut impresionat.

— Era oare domnul care m'a vizitat cu câteva zile înainte de plecarea mea?

— Nu, domnule oare, era mult mai bătrân și părea foarte violent. A încercat să dea cu bastonul în mine.

— Trebuie să fi fost De Lyra, am spus eu gândind cu voce tare.

— Nu știu cine era, dar n'avea obiceiuri frumoase. I-auzi, să scoli lumea din somn în toată noaptea!

— Lasă acum preocupările astea, am închelat discuția mea cu servitoarea, și mai bine pregătește-mi o cafea cu lapte.

Apoi, intrat în casă, după ce mi-am schimbat hainele, m'am întins pe un fotoliu, fericit de-a mă simți din nou sub acoperământul liniștit al domiciliului meu. Mă gândeam tocmai cum să scriu o scrisoare către Universitatea din Roma, unde eram lector, spre a-mi explica lipsa în zilele din urmă, când o voce bărbătească și sgomotoasă unor pași grăbiți m'au înștiințat că De Lyra nu era nici de cum dispus să mă uite.

— Sunt foarte onorat, domnule, de a vă primi în casa mea, am murmurat aproape, căci teama unei întrevederi furtunoase îmi tăiasse glasul.

— Dumneata, răspune De Lyra, ești domnul Grandi?

— Da, la serviciul dumneavoastră.

— Să nu pierdem timpul, a reluat De Lyra cu un aer supărat. Am de lucru cu dumneata. Fata mea a fost răpită de Giovanni Cardegna fiul dumitale, sau ce dracul rudă și-o mai fi.

— Nu e rudă cu mine; este un orfan, iar eu...

— Nu mă interesează. Ești responsabil!

— Eu responsabil? O lua cam repede.

— Nu pari prea mirat de cele ce-ți spun. Probabil că ești de mult în curent.

— Dacă sunteți atât de bun să mă puneți în curent cu ce, i-am răspuns foarte puțin interesat, cred că v'asți putea fi de-un oarecare folos.

— Eri dimineață, când m'am sculat, fata mea nu mai era sub același acoperământ. Fiind tatăl ei, am dreptul să întreb unde este.

— Fără îndoială, și eu așa face la fel.

— Nu am venit să cer sfaturi.

AMESTECUL lui Ahasverus Benoni

prelucrare de ALEXANDRU ȘTEFANESCU

— Da.

— Bine, vou pune să fie arestați imediat.

— Mai bine n'at face-o.

— Și dece?

— Fiindcă sunt deja căsătorii, i-am răspuns eu, retrăgându-mă spre ușe. Era mai bine să am o leșire asigurată.

— Dar dumneata de unde știi?

— Am fost prezent la căsătoria civilă.

— Hm! N'ai nevoie să te retragi spre ușe, imi spuse el cu răceală, privindu-mă ironic, nu-mi voi pierde vremea să te omor.

— Nici nu-mi inchipui că veți îndrăzni așa ceva, la cineva în casă!

— Și probabil, hotărârea este irevocabilă, adăugă el, ca și cum vorbea cu sine însuși.

— Foarte irevocabilă. Sunt căsătorii și locuiesc la hotel Constanzi. Sunt, dealtfel, și cum că Nino Cardegna vă poate da toate măturările.

— Hahaha! Și dumneata crezi că mă voi duce să vorbesc cu el?

— La urma urmei, vă este ginere.

— Un cântăreț...

— Un mare cântăreț! Admirat de toată lumea.

— N'am venit nici ca să iau lecții de muzică, mi-o tăie scurt De Lyra. Mi-e lehamite de-acest pungaș.

— Dacă ar fi aici să te asculte, ar accepta unu din revolverele dumitale.

— Și nu l-ai refuza. Cred că ești în drept, domnule.

Imi pare rău însă că nu e fiul dumitale. Căci m'asți exprima altfel.

De Lyra renunțase brusc la insultele pe care mi le debita.

— Și ești sigur că totul este perfect legal?

— Atât de sigur, încât nu-ți recomand să te opul. Pe deasupra, sunt și foarte fericiți.

— Poate crezi că și eu sunt fericit?

— Mai fericit decât mine, care sunt nevoit să aud cum fi insulti pe Nino.

— În acest caz, nu-mi rămâne decât să mă retrag, spuse el. Eram mult mai mulțumit astfel, căci convorbirea era cât se poate de neplăcută. I-am condus spre ușe, cu toată cumănoaia. Găseam că va mai adăuga ceva. Dar mă înșelam. Și-a plecat puțin capul și fără o vorbă, a ieșit.

Puțină vreme după aceasta, a venit la mine Mariana cu Nino, astfel încât atmosfera casei s'a mai luminat. Nu pot spune însă că toate greutățile trecuseră.

După ce am stat puțin de vorbă, Mariana s'a instalat la pian și a început să cânte o melodie. Deodată însă chipul ei a devenit palid. Până să ne dăm seama ce se întâmplă, o voce din dreptul ușii ne spuse foarte politicos: bună ziua! Când am întors capul, am zărit pe Ahasverus Benoni.

Nino este un om cu destulă inițiativă, după cum am văzut până acum. Cu pas grăbit, s'a îndreptat către Benoni:

— Baron Benoni, cred că nu ești așteptat.

— Să nu-ți fie teamă, domnule Cardegna.

— Sunteți niște oameni foarte interesați.

— Și dumneata ești un mizerabil ordinar, îi răspune Nino.

— Un nebul, am adăugat eu.

— O ființă josnică, a adăugat din colțul ei Mariana, cuprinsă de indignare.

— Toată lumea pe care am întâlnit-o până acum, mi-a spus la fel, răspune Benoni surâzător, așa că vă cred.

— Spune-ne mai repede ce vrei să ne spun — și pleacă, urmă Nino cu violență.

— De fapt, iubirea e un lucru foarte rar și imi pare atât de probabil, încât imi face plăcere să incurc planurile celor care l se supun. Dar nu sunteți în stare să mă pricepeți, mă ascultați cu prea multă indiferență. Nu-l nimic! Plec. Mă puteți regăsi la St. Petersburg. Dacă vă amuză, puteți purta această hârtie, mai adăugă Benoni, aruncându-ne în odaie un ziar, ieșind pe ușe.

Pe el s'au, printre altele: „Baron Benoni, bogatul bancher din St. Petersburg, care cu mulți ani în urmă a fost închis într-un azil de nebuni, se află acum la Roma. Știrile primite, arată că este din nou cuprins de o criză periculoasă”.

— Dumnezeule, exclamă Mariana, și eu am fost închisă cu el la Filletino.

Apoi am început să vorbim despre vizita lui De Lyra. Cei doi tineri erau domozi să afle amănuntele convorbirii și nu mi-au dat pace, până nu le-am spus, cuvânt cu cuvânt, ce se întâmplase. Masa am luat-o împreună la hotel „Constanzi”, unde, după cum de altfel ne așteptam — mai de vreme sau mai târziu — am primit vizita lui De Lyra. Adică i-o dădusem eu, și omicât de puțin ar fi tinut la fata lui, nu se putea să nu caute o explicație. Bine înțeles, nici Mariana, a cărei purtare dovedise hotărâre, nici De Lyra, care era un încăpățanat, nu au renunțat la pozițiile lor. La sfârșit, i-a spus: „era în Sparta o lege foarte bună, după care copiii neascultători erau imediat omorâți. Sparta era un stat serios — aproape ca și Prusia, numai că era ceva mai mic. Înțelegeți ce vreau să spun? Ai trecut cu nerușinare peste voința mea, dovedind că mi-am pierdut vremea în zadar, spre a-ți da o educație potrivită rangului tău”.

— Nu cred că ați fost nici dumneavoastră în cadrele unei juste educații, obligând pe Mariana să-și dea mâna mizerabilului acela de Benoni, interveni în discuție Nino. Dealtfel nu știu dacă ați aflat că e un nebul periculos.

— În vremea când țineam la căsătorie, domnule, îl repezi eu pe Nino, nu aveam cunoștință de acest fapt.

— De aceea ar fi fost mai bine să ascultați și sentimentele ficei dumneavoastră; instinctul nu înșală!

— N'am venit să vorbesc cu dumneata, domnule! Am venit să-mi iau adio dela fata mea.

— Tată, începui atunci Mariana, tu nu vrei deloc să mă vezi fericită? Nu vrei să mă ierți?

— Nici tu nu m'ai fi iertat, dacă-ți impuneam căsătoria cu Benoni, mai spuse el, și apoi, fără nici o vorbă, ne părăsi. Poate că a fost aspru din partea noastră, dar nici unul nu l-am înșofit. În ceea ce mă privește, n'as fi crezut niciodată că un om poate fi atât de legat de unele prejudecăți.

— În vremea când țineam la căsătorie, domnule, îl repezi eu pe Nino, nu aveam cunoștință de acest fapt.

— De aceea ar fi fost mai bine să ascultați și sentimentele ficei dumneavoastră; instinctul nu înșală!

— N'am venit să vorbesc cu dumneata, domnule! Am venit să-mi iau adio dela fata mea.

— Tată, începui atunci Mariana, tu nu vrei deloc să mă vezi fericită? Nu vrei să mă ierți?

— Nici tu nu m'ai fi iertat, dacă-ți impuneam căsătoria cu Benoni, mai spuse el, și apoi, fără nici o vorbă, ne părăsi. Poate că a fost aspru din partea noastră, dar nici unul nu l-am înșofit. În ceea ce mă privește, n'as fi crezut niciodată că un om poate fi atât de legat de unele prejudecăți.

— În vremea când țineam la căsătorie, domnule, îl repezi eu pe Nino, nu aveam cunoștință de acest fapt.

— De aceea ar fi fost mai bine să ascultați și sentimentele ficei dumneavoastră; instinctul nu înșală!

— N'am venit să vorbesc cu dumneata, domnule! Am venit să-mi iau adio dela fata mea.

— Tată, începui atunci Mariana, tu nu vrei deloc să mă vezi fericită? Nu vrei să mă ierți?

— Nici tu nu m'ai fi iertat, dacă-ți impuneam căsătoria cu Benoni, mai spuse el, și apoi, fără nici o vorbă, ne părăsi. Poate că a fost aspru din partea noastră, dar nici unul nu l-am înșofit. În ceea ce mă privește, n'as fi crezut niciodată că un om poate fi atât de legat de unele prejudecăți.

— În vremea când țineam la căsătorie, domnule, îl repezi eu pe Nino, nu aveam cunoștință de acest fapt.

— De aceea ar fi fost mai bine să ascultați și sentimentele ficei dumneavoastră; instinctul nu înșală!

— N'am venit să vorbesc cu dumneata, domnule! Am venit să-mi iau adio dela fata mea.

— Tată, începui atunci Mariana, tu nu vrei deloc să mă vezi fericită? Nu vrei să mă ierți?

— Nici tu nu m'ai fi iertat, dacă-ți impuneam căsătoria cu Benoni, mai spuse el, și apoi, fără nici o vorbă, ne părăsi. Poate că a fost aspru din partea noastră, dar nici unul nu l-am înșofit. În ceea ce mă privește, n'as fi crezut niciodată că un om poate fi atât de legat de unele prejudecăți.

— În vremea când țineam la căsătorie, domnule, îl repezi eu pe Nino, nu aveam cunoștință de acest fapt.

— De aceea ar fi fost mai bine să ascultați și sentimentele ficei dumneavoastră; instinctul nu înșală!

— N'am venit să vorbesc cu dumneata, domnule! Am venit să-mi iau adio dela fata mea.

— Tată, începui atunci Mariana, tu nu vrei deloc să mă vezi fericită? Nu vrei să mă ierți?

— Nici tu nu m'ai fi iertat, dacă-ți impuneam căsătoria cu Benoni, mai spuse el, și apoi, fără nici o vorbă, ne părăsi. Poate că a fost aspru din partea noastră, dar nici unul nu l-am înșofit. În ceea ce mă privește, n'as fi crezut niciodată că un om poate fi atât de legat de unele prejudecăți.

— În vremea când țineam la căsătorie, domnule, îl repezi eu pe Nino, nu aveam cunoștință de acest fapt.

— În acest caz, sunt în măsură să afirm că în ceea ce privește întrebările, dumneata mi-ai pus una singură, la care am răspuns.

— Dacă doriți să mai știți ceva, puteți să mă întrebați.

— Doresc să știu unde este fiica mea.

— Este în Roma, domnule. I-am răspuns eu.

— Impreună cu Cardegna?

— Cred că nu! Dar dacă dorești să mi-l oferi mie, fiindcă suntem de aceeași vârstă...

— Dar ce am eu cu dumneata?

— Iți închipui dumneata că eu, ultimul descendent al familiei Grandi, pot accepta să-l faci pungaș pe Nino Cardegna, când îl socotesc ca și pe-un fiu?

— Nu știm că am cinstea să stau de vorbă cu un membru al acestei ilustre familii.

Nu am venit spre a te întrerupe din clipele plăcute ale vieții de familie. Am venit doar spre a vă face o mică mărturisire.

— Nu ți-am cerut nimic.

— Nu fii așa de grăbit, domnule Cardegna. Mi-am pierdut respirația, urcând scările.

— Ți-o poți regăsi, coborându-te în grabă! Benoni, surâzând, ne-a privit pe fiecare pe rând. Apoi:

PSIHOLOGIA ROMANCIERULUI

Ceeace deosebeste pe romanier de un poet, spre pildă, e perspectiva diferită, sub care și contemplează existența. De unde poetul își filtrează materialul pe care l-i oferă viața, printr-un proces de fermentație lăuntrică, turnându-l în tipare ce-și află corespondența într-o lume exclusiv interioară, romanierul, răsturnând obiectivul, își realizează lumea lui interioară, într-un sistem, cărui-l bănuim corespondența în șirul faptelor concrete, și în ultima analiză, însăși această lume nu-i decât imaginea virtuală sau întoarsă a lumii trăite. Poetul nu opune propriu zis arhitecturii universului alt stil arhitectonic. Cel puțin în principiu. Poezia nu-i de fapt decât echivalentul unui ritm al devenirii într-o lume mai de puțin constituită. Așa dar, poetul își măsoară veșnic propriile lui dimensiuni și de-l cutremură

colcanele unei lumi în descompunere, el își cântă ruinile și prăbușirea, dar nu clădește, precum romanierul, alta la fel în locul ei. Romanierul are oricând ceva din psihologia unui director de scenă, care organizează și orânduie, poetul este mai ales un actor oarecare, sau un preot ce-ar servi în propriile lui biserică, fie că stă singur în altar, ca Beaudelaire, sau Mallarmé, fie că urcă pe amvon, ca Lord Byron, Victor Hugo sau Eminescu uneori. Natural, considerăm aici romanierul în ritualul însuși al creației și nu ne mai interesează felul cum umblă pe stradă și cum iubinde oamenilor mâna. Romanierul e, în acest sens, un om ce stă de vorbă cu fiecare om în parte și-l pricepe, ca atunci, pe când poetul, ca să epuizăm analogia, ori cum cine-ar sta de vorbă, de fapt vorbește cu el însuși. Pe ro-

manier îl preocupă omul, ca realitate obiectivă sau ca principiu general, pe poet o'care om, îl doare sau îl bucură. Există, evident, romanierul, care de fapt nu-și pot ascunde niciodată, sau anareori, individualitatea. Să ne gândim bunăoară la Teodoreanu, care se răspândește frivoli și cu desinvoltură în toți eroii lui, ca într-o îmbrășiere de valuri ale aceluiași părâu. În deobște însă, romanierul băstinaș atribuie și recunoaște fiecărui val în parte forma lui inițială, dacă nu înerycisează apele prin confluențe, mistuind deodată mai multe râuri și păraie într-un singur fluviu. De multe ori se întâmplă că romanierul pleacă dela unele principii sau idei misionare, dar și'n cazul acesta, învăluie oasele în fâșii de carne, imprimându-le aspectul membrilor care trăiesc și gesticulează. Poetul suge măduva și-o

trece prin alambic și-așa se înțelege deosebirile. Găsim de aici afinități între muzică și poezie, precum de altă parte între roman și sculptură, pictura ocupând când locul poeziei, când, cum de obicei, locul romanului, de ne gândim la scene și alegorii, respectând firește jocul liber al celorlalte diferențe, despre care nu e locul să vorbim aci.

Fără îndoială că romanierul dă ceva din el însuși cel puțin unora din eroii lui. Flaubert zicea el însuși: „Madame Bovary c'est moi”. Dar asta se face cu discreție și cu respectul unor conveniențe, la care poezia ajunge numai când aplică tehnica teatrului sau perspectivă epică.

Ori cu câtă independență și-ar administra eroii, sur-prindem, dacă nu în ei înșiși, în economia operii ceva din psihologia proprie fiecărui romanier în parte. Iată de pildă oamenii veșnic preocupați ai lui Balzac, urmându-și fiecare linia unui destin particular, iată oamenii încrucșiându-se năvalnic în romanele lui Tolstoi, sau oame-

ni ce se întâlnesc o clipă, duelându-se și se despart respectându-și fiecare destinația, ca în romanele lui Turgheniev, ori, dacă vrei, ca există alții care se amestecă până la desfigurare, ca Gogol sau Dostoievski, precum unii și le conduc după legi și îndreptare juste și firești, ca Tolstoi sau Rebreamu, privindu-le cu nepăsare și nepărțire. Alții vor neapărat să-și însușească propriile lor construcții, ca Zola de pildă, și se pretinde de obiceiul poetu-care-și experimentează de lui, cu atât smulgându-se din obicei eroii, ca și cum mereu cadrele vieții ce o duce, s'ar îndoi de consistența lor. Din același punct de vedere, Cezar Petrescu se îndulosează de himere și strigoi, ce-i pluta de oamenii lui, cum face Brătescu-Voinesti, scriind n.vele, tratându-i cu bunăvoință și iubire, înțelegându-i și scuizându-i ca un amfizion ce tolerează toate capriciile oas-petilor. Se adaugă, în fine, șirul celor ce-și batjocoresc eroii, ca Flaubert, sau și-i macează ca Zola, ori fi des-ființează, ca Proust și toți psihanalizii. Răsbate prin-unele romane un suflu larg de omenie și bunăvoință sau un rânet erud de răutate, ca la Zola și Cehov, un spirit larg de bonomie indulgentă, ca la Dickens, sau un zămbet înă-

crit de ironie vastă, ca în romanele engleze în genre...

De-altc, ușor de Jucem, satisfăcând și ale noastre curiozități, sufletul și firea oricărui romanier, dar în ce privește psihologia însăși a artistului, conchidem că romanierul, cu cât mai mult se dis-pensează de el însuși, cum nu tructii, ca Zola de pildă, și se pretinde de obiceiul poetu-care-și experimentează de lui, cu atât smulgându-se din obicei eroii, ca și cum mereu cadrele vieții ce o duce, s'ar îndoi de consistența lor. Din același punct de vedere, Cezar Petrescu se îndulosează de himere și strigoi, ce-i pluta de oamenii lui, cum face Brătescu-Voinesti, scriind n.vele, tratându-i cu bunăvoință și iubire, înțelegându-i și scuizându-i ca un amfizion ce tolerează toate capriciile oas-petilor. Se adaugă, în fine, șirul celor ce-și batjocoresc eroii, ca Flaubert, sau și-i macează ca Zola, ori fi des-ființează, ca Proust și toți psihanalizii. Răsbate prin-unele romane un suflu larg de omenie și bunăvoință sau un rânet erud de răutate, ca la Zola și Cehov, un spirit larg de bonomie indulgentă, ca la Dickens, sau un zămbet înă-

Ionel Teodoreanu